॥ ಓಂ ॥

ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ

ಉಪನಯನ ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ದೀಪಿಕಾ

(ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಟೀಕಾ ಸಹಿತ)

*

ಲೇಖಕರು :

ಬನವತಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು

*

ಬನವತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲ

ನಂ. 27, (ಹೊಸ ನಂ. 53) 6ನೇ ರಸ್ತೆ, ಈಜುವ ಕೊಳದ ಬಡಾವಣೆ

ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು-3

॥ ಓಂ ॥

ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ

ಉಪನಯನ ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ದೀಪಿಕಾ

(ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಟೀಕಾ ಸಹಿತ)

ಲೇಖಕರು :

ಬನವತಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು

ಬನವತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲ

ನಂ. 27, (ಹೊಸ ನಂ. 53) 6ನೇ ರಸ್ತೆ, ಈಜುವ ಕೊಳದ ಬಡಾವಣೆ

ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು-೩

ಉಪನಯನ ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ದೀಪಿಕಾ

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ—೧೯೭೫ (೧೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು)
ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ—೧೯೯೧ (೨೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು)

UPANAYANA MANTRARTHA DEEPIKA - 1991

By : B. **S. Ramakrishna Sastry**
27, 6th Cross, Swimmingpool Extn, Malleswaram, B-3.

ಬನವತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ-೫

ಮುದ್ರಣ :
ರಾಜ್ ಕಮಲ್ ಪ್ರೆಸ್
ಕಾಟನ್‌ಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-53
Phone—620 650

ಮುನ್ನುಡಿ

(ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ)

ಉಪನಯನವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಗರ್ಭಾಷ್ಟಮದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಆರು, ಏಳು ಎಂಟನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೂತ್ರಕಾರರು ವಿಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮುಖ್ಯ ಕಾಲ. ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಈ ಕಾಲವು ತಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ, ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳ ಒಳಗಾದರೂ ಈ ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಗೌಣಕಾಲ. ಇದೂ ಮೀರಿದರೆ ಅನುಕ್ತ ಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಅಧಮಕಾಲವಾಗುವುದರಿಂದ ಈ ಕಾಲವನ್ನು ಮೀರಬಾರದು. ಮುಖ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಮುಖ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಉಪನಯನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೇಯೋವಂತರಾಗುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ.

ಉಪನಯನವೆಂದರೆ ಆಚಾರ್ಯನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕ ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪದೇಶದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಉಪನಯನವೆಂದು ಆಪಸ್ತಂಬರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಈ ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಜನ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡನೆಯ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಸಾವಿತ್ರೀ ದೇವಿಯು ತಾಯಿ. ಆಚಾರ್ಯನೇ ತಂದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದವನು ನಲವತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನೇ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆಂದು ಸ್ಮೃತಿಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :

ಒಂದು ಚಿತ್ರವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಅನೇಕವಾಗಿರತಕ್ಕಂಥ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ರಚನೆಯಿಂದ ಚಿತ್ರವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆಯೋ ಅದರಂತೆ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗರ್ಭದೋಷ, ಬೀಜದೋಷಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧನವೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ದ್ವಿಜತ್ವ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವ ಈ ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿಸಿ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವವರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಮಂತ್ರಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಉಪನಯನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಸಹ ಗ್ರಹಿಸಿ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಫಲ ದೊರಕುತ್ತದಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿಸುವವರೂ ಸಹ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸಾರ್ಥಕ್ಯ ವುಂಟಾಗಿ ನನ್ನ ಶ್ರಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

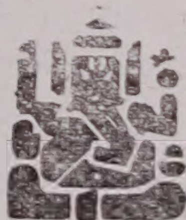
ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನೆರವಾದ ಬನವತಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಬ. ರಾ. ಶ್ರೀನಾಥರಿಗೂ, ಮಧು ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಬಿ. ವಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೂ, ಹೆಚ್. ರಾಮರಾಯರಿಗೂ, ಜಿ. ಆತ್ಮಾರಾಂಪವಂಗೂ, ಗಂಗಾಧರರವರಿಗೂ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರವರಿಗೂ, ಕೋದಂಡಪಾಣಿಯವರಿಗೂ ಸಹ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈಗ ಈ ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಬೆಂಗಳೂರು-53, ಅರಳೇಪೇಟೆಯಲ್ಲಿರುವ "ರಾಜಕಮಲ್ ಪ್ರೆಸ್" ಮಾಲೀಕರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಅವರ ಪ್ರೆಸ್ ಬಳಗದವರಿಗೂ ಸಹ ನನ್ನ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇತಿ ಗ್ರಂಥಕರ್ತ

ಬಿ. ಎಸ್. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರೀ

॥ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ॥

ಶ್ರೀ ಉಪನಯನ ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ದೀಪಿಕಾ

ಪ್ರಣಮ್ಯ ಮಾತರಂ ಗಂಗಾಂ ಶಂಕರೀಂ ಲೋಕಶಂಕರಂ । ಪಿತರಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಖ್ಯಂ ಸ್ಮಾರ್ತಕರ್ಮ ಸುಕೋವಿದಂ ॥ ರಾಮಕೃಷ್ಣೇನ ಸದ್ಬುಧ್ಯಾ ಕರ್ಣಾಟಾರ್ಥ ಸುಸಂಯುತಂ । ಶಿಷ್ಯಾನಾಂ ತನ್ಯತೇ ತುಷ್ಟ್ಯೈ ಕರ್ಮೋಪ ನಯನಂ ಶುಭಂ ॥

ಯಜಮಾನನಾದವನು ಉಪನಯನದ ಹಿಂದಿನ ದಿವಸ, ವಟು ಮತ್ತು ಪತ್ನೀ ಸಹಿತ ಮಂಗಳಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯಾಹ, ನಾಂದಿ, ಗ್ರಹಯಜ್ಞ, ಇಷ್ಟ ದೇವತಾ ಪೂಜೆ, ಮಂಟಪ ಪೂಜೆಗಳನ್ನೂ ವಟುವಿಗೆ ಜಾತಕರ್ಮಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಆಗದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಜಾತಕರ್ಮ, ನಾಮಕರಣ, ಅನ್ನಪ್ರಾಶನಾದಿ ಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ದೇವತಾ ಸಮಾರಾಧನೆ, ಸುವಾ ಸಿನೀ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪನಯನದ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಪತ್ನೀ ಪುತ್ರ ಸಹಿತ ಮಂಗಳಸ್ನಾನವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದ ಅನಂತರ ಕರ್ಮಣಃ ಪುಣ್ಯಾಹವನ್ನೂ-ಕಂಕಣಧಾರಣೆ ಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು (ವಿಧಿಪ್ರಕಾರ ಚೌಲ ಹೋಮಾನಂತರ) ಉಪನಯ ನಕ್ಕೆ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಪನಯನದ ಅಧಿಕಾರ ಸಿದ್ಧಿ ಗೋಸ್ಕರ ಆಚಾರ್ಯನಾದ ತಾನೂ ಮತ್ತು ವಟುವೂ ಸಹ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ ಕೃಛ್ರತ್ರಯ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ವಟು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಏವಂ........ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಇಮಂ ಮಮ ಕುಮಾರಂ ಉಪನೇಷ್ಯೇ ತದಂಗ ವಟು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ಮೂಲ – ಅಶೇಷೇ ಹೇ ಪರಿಷತ್ ಮದೀಯಾಂ ವಿಜ್ಞಾಪನಾಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಅವಧಾರ್ಯ ಮಯಾ ಸಮರ್ಪಿತಾಂ ಇಮಾಂ ಸೌವರ್ಣೀಂ ಪರಿಷತ್ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ ದಕ್ಷಿಣಾಮಪಿ ಯಥೋಕ್ತ ದಕ್ಷಿಣಾಮಿವ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯ ಮಮ ಜನ್ಮ ಪ್ರಭೃತಿ ಏತತ್ ಉಪನಯನ ಶುಭ ಲಗ್ನ ಪರ್ಯಂತಂ ಮಧ್ಯೇ ವರ್ತನಿಕಾಲೇ ಸವರ್ಣ ಅಸವರ್ಣ ಧಾತ್ರೀ ಜನಯಿತ್ರೀ ಪರಿಪಾಲನ ಪ್ರಮುಖ ಅನೇಕ ಸ್ತನ್ಯಪಾನ ಸಜಾತೀಯ ವಿಜಾತೀಯ ಸಹಚರ ಕ್ರೀಡಾ ಸಲ್ಲಾಪ ಸಹಭೋಜನ ಪರ್ಯುಷಿತ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ ಅನಿಯತ ಮೂತ್ರ ಪುರೀಷ ಉತ್ಸರ್ಜನ ತತ್ತತ್ಕಾಲ ಶೌಚಾಭಾವ ಮೌನಾಭಾವ ಪ್ರಭೃತೀನಾಂ ದೋಷಾಣಾಂ ಅಪನೋದನಾರ್ಥಂ ಪೂರ್ವಪೂರ್ವ ಕರ್ಮ ಅತಿಕ್ರಮ ಕರ್ಮಲೋಪ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಉತ್ತರತ್ರ ಉಪನಯನವ್ರತ ಅಧಿಕಾರಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಾದಿ ಕೃಚ್ಛ್ರ ತ್ರಯ ರೂಪೇಣ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯಮಾಂ ಅನುಗೃಹಾಣ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧಿರಸ್ತು ॥ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ .... ಮೇ ॥ ಇದಂ ಯಥಾ ಶಕ್ತಿ ಹಿರಣ್ಯಂ ॥ ನಾನಾ ಗೋತ್ರೇಭ್ಯಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ಸಂಪ್ರದದೇ ನಮಮ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ –ವಟುವಾದವನು ಸಭೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಲೈ ಸಭೆಯೆ, ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ, ನನ್ನಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಡುವ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಉಕ್ತ ದಕ್ಷಿಣೆಗೆ ಸಮಾನವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ನನ್ನ ಜನನದ ಮೊದಲು ಈ ಉಪನಯನದ ಶುಭಲಗ್ನದವರೆವಿಗೂ ಇರುವ ಮಧ್ಯಭಾಗದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಜನ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಮುಖರಾದವರಿಂದ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡುವಿಕೆಯೂ, ತಾಯಿಯೇ ಮೊದಲಾದವರ ಇತರರ ಸ್ತನ್ಯಪಾನದಿಂದಲೂ ಸ್ವಜನ ಮತ್ತು ಇತರರೊಡನೆ ಓಡಾಟವೂ, ಆಡುವಿಕೆಯೂ ಮತ್ತು ಮಾತನಾಡುವಿಕೆಯೂ ಅವರೊಡನೆ ಊಟಮಾಡುವಿಕೆಯೂ, ತಂಗಳನ್ನ ಎಂಜಲನ್ನಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವಿಕೆಯೂ ನಿಯಮರಹಿತವಾಗಿ ಮಲಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆಯೂ, ನಿಂತುಕೊಂಡು

ಮಲಮೂತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವುದೂ ಆಯಾ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅನು ಸರಿಸಬೇಕಾದ ಶುದ್ಧಿಯ ಅಭಾವವೂ, ಮೌನದ ಅಭಾವವೂ ಇವೇ ಮೊದ ಲಾದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಹಿಂದೆ ಅನುಷ್ಠಾನ – ಮಾಡದೇ ಇರುವ ದೋಷಗಳ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಮುಂದೆ ಉಪನಯನ ವ್ರತದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಅಧಿಕಾರ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಮೂರು ಕೃಛ್ರಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರ ಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಸಭೆಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ಕೃಛ್ರತ್ರಯ ಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಹಿರಣ್ಯದಾನವನ್ನು ವಟುವಿನಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯನಾದ ತಾನೂ ಸಹ ಮೂರು ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ ಕೃಛ್ರಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ತತ್ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಹಿರಣ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ – ದಾನಮಾಡಿ ತಾನು ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ವಟುವಿಗೆ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಟು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಯಿತು.

ಕರ್ಮಣಃ ಪುಣ್ಯಾಹಂ ವಾಚಯೇತ್ । ಸೋದಕಂ ಕಲಶಂ ತುಂಡುಲ-ತಾಂಬೂಲಯುಕ್ತ ಪಾತ್ರೇಣಾ ಪಿಧಾಯ ಓಷಧೀಷು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ವಿನಾಯಕ ವರುಣ ಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ ॥ ಓಂ ಕರ್ಮಣಃ ಪುಣ್ಯಾಹಂ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು .... ಓಂ ಪುಣ್ಯಾಹಂ ಕರ್ಮಣೋಽಸ್ತು ॥ ಯತ್ಪುಣ್ಯಂ........ತೇ ॥ ಓಂ ಕರ್ಮಣೇ ॥ಸ್ವಸ್ತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ಓಗ್‌ಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ಕರ್ಮಣೋಽಸ್ತು ಸ್ವಸ್ತಯೇ....ನಃ । ಓಂಕರ್ಮಣಋದ್ಧಿಂ ಭವಂತೋ । ಬ್ರುವಂತು ॥ ಓಂ ಕರ್ಮ ಋಧ್ಯತಾಂ । ಋಧ್ಯಾ ಸ್ಮ .... ರಾಃ ॥ ಶಾಂತಿರಸ್ತು .... ಧನ .... ಸ್ತು ॥ ಇತಿ ಕುಮಾರಾಂ ಜಲೌ ಕಲಶೋದಕಂ ನಿನೀಯ । ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ॥ ರಕ್ಷಾ ॥ ಏವಂ....ರ್ಥಂ.... ಉಪನಯನಾಂಗ ರಕ್ಷಧಾರಣಂ ಕರಿಷ್ಯೇ॥ ಆಚಮನ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ನವತಂತುಧಾರಣಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ಅಥ ನವತಂತು ಮತ್ತು ಯಜ್ಞೋಪವೀತಧಾರಣ ವಿಧಿಃ ॥ ಸಂಕಲ್ಪ ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಆಚಮನ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ನವತಂತುಧಾರಣೆ

ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ಆಚಾರ್ಯನಾದವನು ವಟುವಿಗೆ ಒಂಭತ್ತು ಎಳೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉಪವೀತವನ್ನು ನಮೋ.... ಯುಃ। ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹಾಕಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆಚಮನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ರಕ್ಷಾಸೂತ್ರ ಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಬೃಹತ್ಸಾಮೇತಿ ಧಾರಯೇತ್ । ನವತಂತು ಪೂಜಾ ಧಾರಣ ॥ ರಕ್ಷಾಸೂತ್ರ ಧಾರಣ, ನವತಂತು ಧಾರಣ ಮುಹೂರ್ತಃ ಸು.... ತು.... ಸು.... ಸ್ತು ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಶುಕ್ಲ ಪ್ರತಿಪದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಬೆಳಗಲ್ಪಟ್ಟ ಚಂದ್ರನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ (ಪುನಃ ಪುನಃ) ಹೊಸದಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾ ಜನಗಳಿಗೆ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಪದಾದಿಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸುವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ರಾತ್ರಿಗಳ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದರ ಮೂಲಕ ರಜನೀಕರನಾದ ಈ ಚಂದ್ರನು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲೂ, ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲೂ ಬರುವ ಈ ಚಂದ್ರನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. (ಯಾಗಗಳು ದ್ವಿತೀಯಾದಿ ತಿಥಿಗಳ ನಿಯಮವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ತಿಥಿಗಳು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ದೂರಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. (ಅಮಾವಾಸ್ಯ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅತ್ಯಂತ ದೂರ) ಈ ರೀತಿ ಮಹಾ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಚಂದ್ರನು ಈ ವಟುವಿಗೆ ಧೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ, ಎಂದು ನವತಂತುವನ್ನು ವಟುವಿಗೆ ಧಾರಣೆಮಾಡಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಸೌವರ್ಣಂ ಸರ್ವಾನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧನಂ। ಉಪವೀತಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಪ್ರೀತೋಭವತು ಮಾಧವ ॥ ಇಮಾನಿ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ದಾನಾನಿ। ಮಮ ಕುಮಾರಸ್ಯ ದ್ವಿಜನ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಯಜ್ಞೋಪವೀತದಾನ ಧಾರಣಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥ ಸದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ದಾನ ಅನಂತರ ಧಾರಣೆ ಆಚಮನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಜನ್ಮದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ

ವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಪೂಜಾ ನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ಗೋಪೀ ಚಂದನವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣೆ ಸಹಿತ ದಾನಮಾಡಿಸಿ ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯನು ವಟುವಿಗೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು, ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಪರಮಂ ಪವಿತ್ರಂ ಪ್ರಜಾಪತೇರ್ಯತ್ಸಹಜಂ ಪುರಸ್ತಾತ್। ಆಯುಷ್ಯಮಗ್ರಿಯಂ ಪ್ರತಿಮುಂಚ ಶುಭ್ರಂ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಬಲಮಸ್ತು ತೇಜಃ॥ ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಧಾರಣೆಮಾಡಿಸಿ ಅವನಿಂದ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ— ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವಾದ ಉಪವೀತವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಆಯುಃ ಪ್ರದವೂ ಮೊದಲನೆಯದೂ, ಪ್ರತಿಕೂಲಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದೂ ಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಧಾರಣೆಯಿಂದ ದೇಹ ಶಕ್ತಿಯೂ, ತೇಜಸ್ಸೂ ಉಂಟಾಗಲಿ. ಸುಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತ್ವಿತ್ಯನುಗೃಹ್ಣಂತು॥ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಧಾರಣ ಮುಹೂರ್ತಸ್ಸುಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತು. ಅನಂತರಮಾತಾ ಸಹಭೋಜನವನ್ನು ವಟುವಿಗೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಆಚಾರ್ಯನು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಕುಮಾರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಕಿ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಸಿ ಸುತ್ತಲೂ ಪರಿಷೇಚನ ಮಾಡಿಸಿ ಆಪೋಶನವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಅಮೃತೋಪಸ್ತರಣಮಸಿ, ಎಲೈ ಅಮೃತವೇ ನೀನು ಆಹಾರದ ತಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ, ಎಂದು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಸಿ ಪ್ರಾಣಾಹುತಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಆಚಾರ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಕುಮಾರನು ಮೌನವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಾಹುತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಾಯಿಯು ಕುಮಾರನಿಗೆ ತುಪ್ಪದ ಆಪೋಶನವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಸುವಾಸಿನಿಯರು ಆರತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಾದ ನಂತರ ಭೋಜನಾ

ನಂತರದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯನು ಎರಡು ಉದ್ಧರಣೆ ನೀರನ್ನು ಕುಮಾರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಪೋಶನ ಹಾಕಿ, ಅಮೃತಾಽಪಿಧಾನಮಸಿ ॥ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ--ಎಲೈ ಅಮೃತವೇ, ನೀನು ಅಹಾರಕ್ಕೆ ಮುಚ್ಚಳವಾಗಿದ್ದೀಯೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ಕುಮಾರನು ಉತ್ತರಾಪೋಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದು ಎರಡು ಸಲ ಶುದ್ಧಾಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಉಪನಯನಾಂಗ ದಿಗ್ವಪನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭೋಜನಾಂತೆ ದ್ವಿರಾಚಮ್ಯ । ಉಷ್ಣೇನ ವಾಯ ಉದಕೇನೇ ತ್ಯಾದ್ಯಾ ಕೇಶನಿಧಾನಾಂತಂ ಸರ್ವಂ ಚೌಲವತ್ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಮಂತ್ರ--ಉಷ್ಣೇನ ವಾಯವುದಕೇ ನೇತ್ಯದಿತಿಃ ಕೇಶಾನ್ ವಪತು ॥೧॥

ಯಜುಷಾ ಉಷ್ಣಾಃ ಶೀತಾಸ್ವಪ ಆನೀಯ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ--ಎಲೈ ವಾಯುದೇವತೆಯೇ, ಅದಿತಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈ ಕುಮಾರನಿಗೆ ವಪನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನೀನು ಬಿಸಿನೀರಿನ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ಈ ಕುಮಾರನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಬಿಸಿನೀರನ್ನು ತಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆರಸಬೇಕು.

ಮಂತ್ರ—ಆಪ ಉಂದಂತು ಜೀವಸೇ ದೀರ್ಘಾಯುತ್ವಾಯುವರ್ಚಸೇ ಜ್ಯೋಕ್ಚ ಸೂರ್ಯಂ ದೃಶೇ ॥ ೨ ॥ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಸ್ವಶಿರಃ ಆರ್ದ್ರಕಂ ಕೃತ್ವಾ । ತತಸ್ತ್ರೀನ್ ತ್ರೀನ್ ದರ್ಭಾನ್ಗೃಹೀತ್ವಾ॥ ಪುರಸ್ತಾದಂತರ್ಧಾಯ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಈ ಮಾಣವಕನು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬದುಕುವಂತೆಯೂ, ಬದುಕಿರುವಷ್ಟು ದಿನಗಳೂ ದೃಷ್ಟಿಪಾಟವವು ಚೆನ್ನಾಗಿರುವಂತೆಯೂ ವರ್ಚಸ್ವಿಯಾಗಿರುವಂತೆಯೂ ಅಬ್ದೇವತೆ ಮಾಣವಕನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ನೆನೆಸಲಿ.

ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಬೇರುಸಹಿತವಾದ ಮೂರು ದರ್ಭೆಯ ಗುಮ್ಮಿಗಳೂ ಮೂರು ಹಂದಿಯ ಮುಳ್ಳುಗಳೂ ಅತ್ತಿಯ ಕೊನೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಸೇರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಕುಮಾರನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ನೆನಸಬೇಕು. ಪೂರ್ವಾದಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಗನ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಹತ್ತಿರ ಮೂರು ಮೂರು ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಉದಗಗ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಗಗ್ರಗಳಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆಚಾರ್ಯನು ಆ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಕೂದಲುಗಳ ಸಹಿತ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲು ಶಿರಸ್ಸಿನ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಪನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಂತ್ರ – ಯೇನಾವಪತ್ಸವಿತಾಕ್ಷುರೇಣ ಸೋಮಸ್ಯ ರಾಜ್ಞೋ ವರುಣಸ್ಯ ವಿದ್ವಾನ್ । ತೇನ ಬ್ರಹ್ಮಾಣೋ ವಪತೇದಮಸ್ಯಾಯುಷ್ಮಾನ್ ಜರದಷ್ಟಿರ್ಯಥಾ ಸದಯಂ ॥ ನಾರಾಯಣ ಶರ್ಮಾ । ಪುರಸ್ತಾಚ್ಛಿರಃ ಪ್ರವಪೇತ್ । ಅಪಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ – ವಪನ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾದ ಸವಿತೃವು ಸೋಮರಾಜನ ಮತ್ತು ವರುಣನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಯಾವ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ವಪನ ಮಾಡಿದನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಮಾಣವಕನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ವಪನಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನ ಕರ್ತೃಗಳಾದ ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ, ನೀವು ನನಗೆ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡಿ. ಈ ರೀತಿ ವಪನ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಈ ಮಾಣವಕನು ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಮಂತನೂ ಮತ್ತು ತಿಂದದ್ದನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಪೂರ್ವದಿಗ್ವಪನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೈ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕುಮಾರನ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಲೀ ಕುಮಾರನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣತೋ ಮಾತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀವಾ ॥

ಮಂತ್ರ—ಯತ್ಕ್ಷುರೇಣ ಮರ್ಚಯತಾ ಸುಪೇಶಸಾ ವಪ್ತಾವಪಸಿ ಕೇಶಾನ್ । ಶುಂಧಿ ಶಿರೋಮಾಽಸ್ಯಾಯುಃ ಪ್ರಮೋಷೀಃ ॥ ೧ ॥ ಇತಿ ಪ್ರಥಮ ವಪನೇ ವಪಂತಂ ಮಾತಾನುಮಂತ್ರಯತೇ ಆನಡುಹೇ ಸಯವೇ ಶಕೃತ್ಪಿಂಡೇಕೇಶಾನುಪಯಮ್ಯ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಉಜ್ವಲವಾದ ರೂಪದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಣವಕನ ಕೂದಲನ್ನು ಯಾವಾಗ ವಪನಮಾಡುತ್ತೀಯೋ ಆಗ ಮಾಣವಕನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂದಲಿಲ್ಲದೇ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡು. ಮಾಣವಕನ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಡ. ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಪೂರ್ವ ದಿಗ್ವಪನದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯಾಗಲೀ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಲೀ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಕತ್ತರಿಸಿದ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿನ (ಹಸುವಿನ) ಸಗಣಿಯ ಉಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಯವಧಾನ್ಯದ ಸಹಿತ (ಅಥವಾ ಅಕ್ಷತೆಯ ಸಹಿತ) ತಾಯಿ ಇಟ್ಟು ಕೈ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತು ಹೀಗೆಯೇ ದಕ್ಷಿಣ, ಪಶ್ಚಿಮ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ದಿಗ್ವಪನಗಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಯವಧಾನ್ಯದ ಸಹಿತ (ಹಸುವಿನ) ಸಗಣಿಯ ಉಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಶಗಳನ್ನು ತಾಯಿ ಇಟ್ಟು ಕೈ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. (ಕತ್ತರಿಸಿದ ದರ್ಭೆ ಮತ್ತು ಕೂದಲನ್ನು ತಂದೆಯಾದವನು (ಕುಮಾರನಿಂದ) ತಾಯಿಯ ಕೈಗೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕು. ತಾಯಿಯಾದವಳು ಎತ್ತಿನ ಸಗಣಿಯ ಉಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಶ್ವಲಾಯನ ಪ್ರಯೋಗಕಾರರು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅದೇ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ). ಅನಂತರ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ವಪನಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೂರು ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಾಗ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೂದಲು ಸಹಿತ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ತತ ಸ್ತ್ರೀನ್ ದರ್ಭಾನ್ ದಕ್ಷಿಣತೋಽಂತರ್ಧಾಯ ।

ಮಂತ್ರ– ಯೇನಪೂಷಾ ಬೃಹಸ್ಪತೇ ರಗ್ನೇರಿಂದ್ರಸ್ಯ ಚಾಯುಷೇವ

ಪತ್ । ತೇನಾ ಸ್ಯಾಯುಷೇ ವಪ ಸೌಶ್ಲೋಕ್ಯಾಯ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ॥ ೪ ॥

ದಕ್ಷಿಣತಃ ಕೇಶಾನ್ವಾಪಯಿತ್ವಾ ಅಪವುಪಸ್ಪೃಶ್ಯತಾನ್ ಕೇಶಾನ್ ಶಕೃ ತ್ಪಿಂಡೇನಿಧಾಯ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಪೂಷನಾಮಕ ದೇವತೆಯು ಯಾವ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ಅಗ್ನಿ, ಇಂದ್ರರ ಆಯುಸ್ಸು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ವಪನಮಾಡಿ ದನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಎಲೈ ನನ್ನ ಶರೀರದ ಅಂತರಾ ತ್ಮನೇ ವಪನಮಾಡು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ವಪನದಿಂದ ನಾಶರಹಿತನೂ ಕೀರ್ತಿವಂತನೂ ಆಗುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಕೂದಲನ್ನು ತಾಯಿಯಾದ ವಳು ಸಗಣಿಯ ಉಂಡೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಗ್ವಪನ. ತತ ಸ್ತ್ರೀನ್ ದರ್ಭಾನ್ ಪಶ್ಚಿಮತೋಂತರ್ಧಾಯ ॥

ಮಂತ್ರ — ಯೇನಭೂಯಶ್ಚರಾತ್ರ್ಯಯಂ ಜ್ಯೋಕ್ಚಪಶ್ಯಾತಿ ಸೂರ್ಯಂ।

ತೇನಾಸ್ಯಾಯುಷೇ ವಪ ಸೌಶ್ಲೋಕ್ಯಾಯ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ॥ ೫ ॥ ಪಶ್ಚಿಮತಃ

ಕೇಶಾನ್ವಾಪಯಿತ್ವಾ ಅಪಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯತಾನ್ ಕೇಶಾನ್ ಶಕೃತ್ಪಿಂಡೇ ನಿಧಾಯ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಎಲೈ ನನ್ನ ಶರೀರದ ಅಂತರಾತ್ಮನೇ. ಈ ಮಾಣ ವಕನಿಗೆ ಪುನಃ ವಪನಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವಂ ತೆಯೂ, ಚಿರಕಾಲ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡುವಂತೆಯೂ, ನಾಶರಹಿತನಾಗುವಂ ತೆಯೂ ಆಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ಕತ್ತರಿಸಿದ ಕೂದಲನ್ನು ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಇರಿಸುವುದು. ಅನಂತರ ಉತ್ತರ ದಿಗ್ವಪನ.

ತತಸ್ತ್ರೀನ್ ದರ್ಭಾನುತ್ತರತೋಂತರ್ಧಾಯ ॥

ಮಂತ್ರ — ಯೇನ ಪೂಷಾ ಬೃಹಸ್ಪತೇರಗ್ನೇರಿಂದ್ರಸ್ಯ ಚಾಯುಷೇ

ವಪತ್। ತೇನ ತೇ ವಪಾಮಿ ನಾರಾಯಣಶರ್ಮನ್ನಾಯುಷಾ ವರ್ಚಸಾ

ಯಥಾ ಜ್ಯೋಕ್ ಸುಮನಾ ಅಸಾಃ ॥ ೬ ॥ ಉತ್ತರತಃ ಕೇಶಾನ್ ವಾಪ

ಯಿತ್ವಾ ತಾನ್ ಕೇಶಾನ್ ಶಕೃತ್ಪಿಂಡೇ ನಿಧಾಯ ಅಪ ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಪೂಷನಾಮಕ ದೇವತೆಯು ಯಾವ ಕತ್ತರಿಯಿಂದ ಬೃಹ ಸ್ಪತಿ, ಅಗ್ನಿ, ಇಂದ್ರ ಇವರ ಆಯುಸ್ಸು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ವಪನ ಮಾಡಿದನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಕತ್ತರಿಯಿಂದ ಎಲೈ ಮಾಣವಕನೇ, ನೀನು ಆಯುಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ವರ್ಚಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನಸ್ಸುಂಟಾಗುವಂತೆ ವಪನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ- ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಕೂದಲನ್ನು ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಇರಿಸಿ ಕೈ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಮಂತ್ರ—ಉಪ್ತ್ವಾಯ ಕೇಶಾನ್ ವರುಣಸ್ಯ ರಾಜ್ಞೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ

ಸವಿತಾ ಸೋಮೋ ಅಗ್ನಿಃ। ತೇಭ್ಯೋ ನಿಧಾನಂ ಬಹುಧಾನ್ವ ವಿಂದನ್ನಂತರಾ

ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥಿವೀ ಅಪಸ್ಸುವಃ ॥ ೮ ॥ ಇತಿ ಕೇಶಸಹಿತ ಮನಡುಹ ಶಕೃ

ತ್ಪಿಂಡಂ ಔದುಂಬರ ಮೂಲೇ ದರ್ಭಸ್ತಂಬೇ ವೋಪಗೂಹತಿ। ಕುಮಾರಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ನಾಪಯಿತ್ವಾ—ಆಚಮ್ಯ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೂ, ಸವಿತೃವೂ, ಸೋಮನೂ, ಅಗ್ನಿಯೂ ಸಹ ವರುಣರಾಜನ ಕೇಶಗಳನ್ನು ವಪನಮಾಡಿ ಆ ಕೇಶಗಳನ್ನು ಇಡುವುದಕ್ಕೆ

ಒಂದಾದವೇಲೊಂದರಂತೆ ಯೋಚಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಭೂಮ್ಯಂತರಿಕ್ಷಗಳ ಮಧ್ಯ ದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಂತರಿಕ್ಷವಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವಲ್ಲಿಯೂ (ಕಾಲಭೇದಗಳನ್ನನು ಸರಿಸಿ, ಸ್ಥಾನಭೇದಗಳನ್ನು) ಅನುಕೂಲವೆಂದು ತಿಳಿವರು. ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಕೇಶ ಸಹಿತವಾದ ಸಗಣಿಯ ಉಂಡೆಯನ್ನು ಅತ್ತೀಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಾಗಲೀ ದರ್ಭೆಯ ಗುಂಪಿನ ಬುಡವಲ್ಲಾಗಲೀ ಮುಚ್ಚಿಡಬೇಕು.

ಅನಂತರ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಎರಡು ಸಲ ಆಚಮನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಕುಮಾರನಿಗೆ ವಪನಮಾಡಿದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತೊಳೆದು ಮೂರು ದಿನ ಆ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಯಾರಿಗೂ ವಪನಮಾಡದಂತೆ ಇರಿಸ ಬೇಕು. ವಪನ ಮಾಡುವಾಗ ಕುಲಧರ್ಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ತನ್ನ ಗೋತ್ರದ ಋಷಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ (ತ್ರ್ಯಾರ್ಷೇಯ ಇತ್ಯಾದಿ) ಕುಮಾರ ನಿಗೆ (೧, ೨, ೩, ೪, ೭) ಶಿಖೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ತಲೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿ ಆರತಿ ಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ.

ಅನಂತರ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ. ಪಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಗಾಂತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೇವಪಾತ್ರೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮಾನುಷಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರಿಸಬೇಕು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಮುತ್ತುಗದ ಸಮಿತ್ತು, ದರ್ಭೆ, ನೀರು ಕೂರ್ಚೆ, ವಸ್ತ್ರ, ಕಲ್ಲು, ಮುತ್ತುಗದ ದಂಡ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದ ಚೂರು, ಮೌಂಜೀ ಇವುಗಳನ್ನು ದೇವಪಾತ್ರೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇಟ್ಟು ಪವಿತ್ರಕರಣಾದಿ ಆಜ್ಯಭಾಗಾಂತದ ವರೆವಿಗೂ ಅಗ್ನಿಮುಖವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕುಮಾರನು ಪಾಲಾಶ ಸಮಿತ್ತನ್ನು ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಮ ಕುಮಾರಸ್ಯ ದ್ವಿಜನ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಉಪನಯನ ಹೋಮಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ॥ (ಅಗ್ನೀಂಧನಾದಿ ಆಜ್ಯಭಾಗಾಂತೇ).

ಮಂತ್ರ — ಆಯುರ್ದಾದೇವಜರಸಂ ಗೃಣಾನೋ ಘೃತ ಪ್ರತೀಕೋ

ಘೃತಪೃಷ್ಠೋ ಅಗ್ನೇ। ಘೃತಂ ಪಿಬನ್ನಮೃತಂ ಚಾರುಗವ್ಯಂ ಪಿತೇವ ಪುತ್ರಂ ಜರಸೇನಯೇಮಂ॥ ಆಧೇಹಿ, ಇತಿ ಪಾಲಾಶೀಗ್ಂ ಸಮಿಧಮಾಧಾಪ್ಯ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ--ದೀಪ್ತ ಅವಯವನಾಗಿಯೂ, ಪೃಷ್ಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಜ್ಯ ದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ನಾನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಮಂತ್ರರೂಪವಾದ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀನು ನನಗೆ ಆಯು ಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುವನಾಗು. ಈ ಕರ್ಮದ ಆಜ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಅಮೃ ತಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಮನೋಹರವಾದ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಕೃತ ನಾನು ಕೊಡುವ ಈ ಸಮಿಧಾಹುತಿಯಿಂದ ವಟುವನ್ನು ತಂದೆಯಾ ಗಿರತಕ್ಕವನು ಮಗನನ್ನು ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಮಂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತೆ ನೀನೂ ಸಹ ಮಾಡು. ಅನಂತರ ಅಗ್ನಿಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ವಟುವಿನ ಬಲಗಾಲನ್ನು ಇಡಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಉತ್ತರೇಣಾಗ್ನಿಂ ದಕ್ಷಿಣೇನಪದಾ ಆತಿಷ್ಠೇತ್ಯಶ್ಮಾನಮಾಸ್ಥಾಪ್ಯ॥

ಮಂತ್ರ--ಆತಿಷ್ಠೇ ಮಮಶ್ಮಾನಮಶ್ಮೇವತ್ವಗ್ಂ ಸ್ಥಿರೋಭವ। ಅಭಿ ತಿಷ್ಠ ಪೃತನ್ಯತ ಸ್ಸಹಸ್ವ ಪೃತನಾಯತಃ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ವಟುವೇ, ಈ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೋ. ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ನೀನು ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರು. ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವವರನ್ನು ಓಡಿಸು ಮತ್ತು ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವವರನ್ನು ತಡೆ. ಕಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವಾಗಲೇ ಕುಮಾರನಿಗೆ ವಸ್ತ್ರಧಾರಣೆ ಅಜಿನ ದಂಡ ಮತ್ತು ಮೌಂಜಿಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ತಾನೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಅನುಕೂಲಪಡಿಸಿದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಎರಡು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ರೇವತೀಸ್ತ್ವೇತಿದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ವಾಸೋಭಿಮಂತ್ರ್ಯ॥

ಮಂತ್ರ—ರೇವತೀಸ್ತ್ವಾ ವ್ಯಕ್ಷ್ಣನ್ ಕೃತ್ತಿಕಾಶ್ಚಾಕೃಂತಗ್ ಂಸ್ತ್ವಾ।

ಧಿಯೋವಯನ್ನವ ಗ್ನಾ ಅವೃಂಜನ್ತ್ಸಹಸ್ರಮಂತಾಗ್ಂ ಅಭಿತೋ ಅಯಚ್ಛ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ – ಎಲೈ ವಸ್ತ್ರವೇ, ರೇವತಿಯೆಂಬ ದೇವತೆಗಳು ನಿನ್ನ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹತ್ತಿಯನ್ನೂ ಬೀಜಗಳನ್ನೂ ಬೇರೆ ಮಾಡಿ ಹಸನು ಮಾಡಿದರು. ಕೃತ್ತಿಕಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ದಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದರು. ಧಿಯ ಎಂಬ ದೇವತೆಗಳು ದಾರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಗ್ನಾ ಎಂಬ ದೇವತೆಗಳು ಕತ್ತರಿಸತಕ್ಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ದರು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಉತ್ತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಕೊನೆಗಳ ದಾರಗಳನ್ನೂ ಪಕ್ಕಗಳ ದಾರಗಳನ್ನೂ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಮಂತ್ರ—ದೇವೀರ್ದೇವಾಯ ಪರಿಧೀ ಸವಿತ್ರೇ ಮಹತ್ತದಾಸಾಮ ಭವನ್ಮಹಿತ್ವನಂ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಸವಿತೃದೇವನ ವಸ್ತ್ರ ಪರಿಧಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ವಾದ ದೇವತೆಗಳು ಮಹಿಮಾಯುಕ್ತವಾದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದರೋ ಅದರಂತೆಯೇ ಈಗ ಈ ವಟುವಿಗೆ ಉಡಿಸುವ ವಸ್ತ್ರವೂ ಮಹಿಮಾಯುಕ್ತ ವಾಗಲಿ. ಯಾ ಅಕೃಂತನ್ನಿತಿ ತಿಸೃಭಿಃವಾಸಃ ಪರಿಧಾಪ್ಯ॥

ಮಂತ್ರ—ಯಾ ಅಕೃಂತನ್ನವಯನ್ ಯಾ ಅತನ್ವತ ಯಾಶ್ಚ ದೇವೀ ರಂತಾ ನಭಿತೋ ದದಂತ। ತಾಸ್ತ್ವಾ ದೇವೀರ್ಜರಸೇ ಸಂವ್ಯಯಂತ್ವಾ ಯುಷ್ಮಾನಿದಂ ಪರಿಧತ್ಸ್ವವಾಸಃ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ವಸ್ತ್ರವೇ, ರೇವತ್ಯಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಹತ್ತಿಯಿಂದ ಕೃತ್ತಿಕಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ನೂಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಧಿಯಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ನೂಲನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿ ಉಕ್ತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಆ ವಸ್ತ್ರದ ಕೊನೆಯ ಅಂಚುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ದರೋ, ಆ ದೇವತೆಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಪ್ಪಾಗುವವರೆವಿಗೂ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ. ನೀನೂ ಸಹ ಆಯುಷ್ಮಂತನಾಗಿ ಈ ವಸ್ತ್ರ ವನ್ನು ಧರಿಸು.

ಮಂತ್ರ—ಪರಿಧತ್ತ ಧತ್ತವಾಸಸೈನಗ್ಂ ಶತಾಯುಷಂ ಕೃಣುತ ದೀರ್ಘಮಾಯುಃ । ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ಪ್ರಾಯಚ್ಛದ್ವಾಸ ಏತತ್ಸೋಮಾಯ ರಾಜ್ಞೇಪರಿಧಾತವಾವು ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ರೇವತ್ಯಾದಿ ದೇವತೆಗಳೇ ಈ ಕುಮಾರನನ್ನು ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿಸಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧಾರಣೇ ಮಾಡಿಸಿದ ಅನಂತರ ಈ ಕುಮಾರನನ್ನು ನೂರು ವರ್ಷ ಬದುಕುವಂತೆ ಮಾಡಿ ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಈ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಸೋಮರಾಜನಿಗೆ ಧರಿಸುವುದ ಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಆದರಂತೆ ಈ ವಸ್ತ್ರವೂ ಕುಮಾರನಿಗೆ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯ ವನ್ನು ಕೊಡಲಿ.

ಮಂತ್ರ—ಜರಾಂಗಚ್ಛಾಸಿ ಪರಿಧತ್ಸ್ವ ವಾಸೋಭವಾ ಕೃಷ್ಟೀನಾ ಮಭಿಶಸ್ತಿಪಾವಾ । ಶತಂ ಚ ಜೀವ ಶರದಃ ಸುವರ್ಚಾರಾಯಶ್ಚ ಪೋಷ

ಮುಖಸಂವ್ಯಯಸ್ವ ॥ ಪರಿಧಾಸ್ಯೇಚಸ್ವ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ——ಮುಪ್ಪಾಗುವವರೆವಿಗೂ ಈ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸುವವನಾಗು. ಮತ್ತು ಬಾಂಧು ಜನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವನಾಗು. ನೂರು ವರ್ಷ ಕಾಲ ವರ್ಚಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಧನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಿರಿವಂತನಾಗಿ ವಸ್ತ್ರದಂತೆ ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಬಾಳು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರದಿಂದ ವಟುವಿಗೆ ವಸ್ತ್ರಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿ. ಆಚಮನ ಮಾಡಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಣೆ (ವಟುವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಹೇಳುವುದು) ಮಾಡಬೇಕು. ಪರಿಹಿತಮುತ್ತರಮಾಸು ಮಂತ್ರಯತೇ ॥

ಮಂತ್ರ—ಪರೀದಂ ವಾಸೋ ಅಧಿಧಾ ಸ್ವಸ್ತಯೇಽಭೂರಾಪೀ ನಾಮಭಿಶಸ್ತಿಪಾವಾ । ಶತಂಚಜೀವ ಶರದಃ ಪುರೂಚೀರ್ವಸೂನಿಚಾರ್ಯೋ ವಿಭಜಾಸಿ ಜೀವನ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ವಟುವೇ. ನೀನು ಶುಭಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ವಸ್ತ್ರಧಾರಣಾನಂತರ ಆಪ್ತರಾದ ಜ್ಞಾತಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವನಾಗು ಬಹು ವಿಧಗಳಾದ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರುಗಳಿಗೆ ಆ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಹಂಚುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬಾಳು. ಏಕೆಂದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ನನ ಜೀವಿತವೇ ಜೀವನವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅನಂತರ ನಸೆ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಮುಪ್ಪುರಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಮೂರು ಸುತ್ತು ಬರುವ ಮೌಂಜಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಎರಡು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆಚಾರ್ಯನು ವಟುವಿಗೆ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿ. ಅನಂತರ ವಟುವಿನಿಂದಲೂ ಈ ಎರಡು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಬೇಕು. ಮೌಂಜೀಂ ಮೇಖಲಾಂ ತ್ರಿವೃತಾಂ

ತ್ರಿಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಇಯಂ ದುರುಕ್ತಾದಿತಿ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಪರಿವೀಯ। ವಾಚಯೇತ್॥

ಮಂತ್ರ–ಇಯಂ ದುರುಕ್ತಾತ್ಪರಿ ಬಾಧಮಾನಾಶರ್ಮ ವರೂಥಂ ಪುನತೀನ ಆಗಾತ್। ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾಭ್ಯಾಂ ಬಲಮಾಭರಂತೀಪ್ರಿಯಾ ದೇವಾನಾಗ್ಂ ಸುಭಗಾಮೇಖಲೇಯಂ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ–ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವರ್ಚಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಮೌಂಜಿಯು ನನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಬರುವ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲಿ. ಉತ್ತಮವಾದ ಮನೆಯನ್ನೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಶೋಧಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಲಿ, ಪ್ರಾಣ ಅಪಾನಗಳಿಂದ ಬಲವನ್ನು ತಂದುಕೊಡ್ವುದರ ಮೂಲಕ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಈ ಮೇಖಲೆಯು ನನಗೂ ಪ್ರಿಯವಾಗಲಿ.

ಮಂತ್ರ–ಋತಸ್ಯ ಗೋಪ್ತ್ರೀ ತಪಸಃ ಪರಸ್ಪೀ ಘ್ನತೀರಕ್ಷಃ ಸಹಮಾನಾ ಅರಾತೀಃ। ಸಾನಸ್ಸಮಂತ ಮನು ಪರೀಹಿ ಭದ್ರಯಾ ಭರ್ತಾರಸ್ತೇ ಮೇಖಲೇ ಮಾರಿಷಾಮ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ–ಎಲೈ ಮೇಖಲಯೇ, ನೀನು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಕಾಪಾಡತಕ್ಕವಳು. ತಪಸ್ಸನ್ನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಪಾಡತಕ್ಕವಳು. ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸತಕ್ಕವಳು. ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸತಕ್ಕವಳು. ಈ ರೀತಿಯಾದ

ನೀನು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಾ, ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಳಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾವು ನಷ್ಟರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯನು ವಟುವಿಗೆ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿ, ವಟುವಿನಿಂದಲೂ ಆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿಸಬೇಕು. ಅಜಿನಂ ಮಿತ್ರಸ್ಯೇತಿ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ ॥

ಮಂತ್ರ—ಮಿತ್ರಸ್ಯ ಚಕ್ಷುರ್ಧರುಣಂ ಬಲೀಯ ಸ್ತೇಜೋಯಶಸ್ವಿ ಸ್ಥವಿರಗ್ಂ ಸಮಿದ್ಧಂ। ಅನಾಹನಸ್ಯಂ ವಸನಂ ಜರಿಷ್ಣು ಪರೀದಂ ವಾಜ್ಯ ಜಿನಂ ದಧೇಹಂ॥ (ವಾಚಯೇತ್).

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಉತ್ತರೀಯವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಧರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಮಂತನಾಗಿ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ನೋಡುವುದ ರಿಂದ ಈ ಅಜಿನವು ಸೂರ್ಯನ ಚಕ್ಷುವಾಗಿಯೂ, ಇದನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಂಟಾಗುವುದರಿಂದಲೂ, ಸ್ವತಃ ಯಶಸ್ಸುಳ್ಳ ದ್ದಾಗಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಹಿರಿಮೆಯುಳ್ಳದ್ದೂ, ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳದ್ದೂ, ಧೂರ್ತರಿಗೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೂ ಆದ ಈ ಉತ್ತರೀಯವನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಿಂದ ಮುಪ್ಪಾ ಗುವವರೆವಿಗೂ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಸಹ ಕೊಡುವ ಈ ಅಜಿನ ವನ್ನು ನಾನು ಸುತ್ತಲೂ ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆಚಾರ್ಯನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಗ್ನಿಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಗಗ್ರವಾಗಿ ಹಾಕಿ ಆ ದರ್ಭೆಗಳ ಮೇಲೆ ವಟುವನ್ನು ತನಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕೂರಿಸಿ. ವಟುವಿ ನಿಂದಲೂ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿಸಬೇಕು.

ಉತ್ತರೇಣಾಗ್ನಿಂ ದರ್ಭಾನ್ ಸಗ್ಂಸ್ತೀರ್ಯ। ತೇಷ್ವಾಗಂ ತ್ರೇತ್ಯೈನ ಮುಪಸ್ಥಾಪ್ಯ॥

ಮಂತ್ರ ಆಗಂತ್ರಾ ಸಮಗನ್ಮಹಿ ಪ್ರಸುಮೃತ್ಯುಂ ಯುಯೋತನ ।
ಅರಿಷ್ಟಾಸ್ಸಂಚರೇಮಹಿ ಸ್ವಸ್ತಿಚರತಾ ದಿಹ ಸ್ವಸ್ತ್ಯಾಗೃಹೇಭ್ಯಃ ॥
ವಾಚಯೇತ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ – ಬರುತ್ತಿರುವ ಆಚಾರ್ಯರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆ ಸೇರಿದ ಅನಂತರ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಾಶರಹಿತವಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆಚಾರ್ಯರೂ ಸಹ ಸುಖವಾಗಿ ಓಡಾಡಲಿ. ನನಗೂ ಕೂಡ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರೆವಿಗೂ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ಆಚಾರ್ಯನು ನೀರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ತನ್ನ ಬೊಗಸೆಯನ್ನು ಕುಮಾರನ ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸುರಿದು ಮೂರು ಸಲ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಆ ನೀರಿನಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ವಟುವಿನಿಂದಲೂ ಆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿಸಬೇಕು. ಉದಕಾಂಜಲಿಮಸ್ಯಾಂ ಜಲಾವಾನೀಯ ತಾಭಿಃ ಸಮುದ್ರಾದೂರ್ಮಿರಿತಿತ್ರಿಃ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯವಾಚಯೇತ್ ॥

ಮಂತ್ರ—ಸಮುದ್ರಾದೂರ್ಮಿರ್ಮಧುಮಾಗ್ಂ ಉದಾರದುಪಾಗ್ಂ ಶುನಾ ಸಮಮೃತತ್ವಮಶ್ಯಾಂ। ಇಮೇನುತೇ ರಶ್ಮಯಃ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಯೇಭಿಃ ಸಪಿತ್ವಂ ಪಿತರೋನ ಆಯನ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಆಚಾರ್ಯನಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜಲಬಿಂದುಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವು. ಆ ಉದಕ ಬಿಂದುಗಳು ಸಮುದ್ರದಿಂದಲೇ ಎದ್ದ ಸುಖಕರವಾದ ಅಲೆಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗಿ ನನ್ನ ಅಭಿಮುಖವನ್ನು ಸೇರಿತು. ಪ್ರಕಾಶಮಾನ

ವಾದ ಆ ಅಲೆಗಳಿಂದ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಲೆಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಬಿಂದುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಈ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಗಳು ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಸೇರಿದವು. ಈ ನೀರಿನ ಹನಿಗಳಿಂದಲೂ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಗಳಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳಾದ ಆಂಗೀರಸ ಋಷಿಗಳು ದೇವತೆಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಸೋಮಪಾನ ಮಾಡಿದರು. ಈ ರೀತಿ ಆ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಸಹ ಸೋಮಪಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಬಿಂದುಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿವೆ. ಆ ಬಿಂದುಗಳಿಂದ ನಾನೂ ಸಹ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಗ್ನಿಷ್ಟೇ ಎಂಬ ಹತ್ತು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಕುಮಾರನ ಬಲ ಹಸ್ತವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಗ್ನಿಷ್ಟ ಇತಿ ದಶಭಿಃ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಸಕೃತ್ ದಕ್ಷಿಣ ಹಸ್ತಂ ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ ॥

ಮಂತ್ರ— ಅಗ್ನಿಷ್ಟೇ ಹಸ್ತಮಗ್ರಭೀತ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಆಚಾರ್ಯನಾದ ನಾನು ಶಿಷ್ಯನಾದ ನಿನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಹಸ್ತಗ್ರಹಣವು ಅಗ್ನ್ಯಾದಿ ದೇವತೆಗಳೇ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಹಸ್ತಗ್ರಹಣವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗಲಿ. ಅಗ್ನಿಯು ನಿನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲಿ.

ಮಂತ್ರ— ಸೋಮಸ್ತೇ ಹಸ್ತಮಗ್ರಭೀತ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಸೋಮನು ನಿನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲಿ.

ಮಂತ್ರ—ಸವಿತಾ ತೇ ಹಸ್ತಮಗ್ರಭೀತ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಸವಿತೃವು ನಿನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲಿ.

ಮಂತ್ರ—ಸರಸ್ವತೀ ತೇ ಹಸ್ತಮಗ್ರಭೀತ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಸರಸ್ವತಿಯು ನಿನ್ನ ಹಸ್ತಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲಿ.

ಮಂತ್ರ—ಪೂಷಾ ತೇ ಹಸ್ತಮಗ್ರಭೀತ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಆದಿತ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ಪೂಷಣನು ನಿನ್ನ ಹಸ್ತಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲಿ.

ಮಂತ್ರ—ಅರ್ಯಮಾ ತೇ ಹಸ್ತಮಗ್ರಭೀತ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಆದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಅರ್ಯಮನು ನಿನ್ನ ಹಸ್ತ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲಿ.

ಮಂತ್ರ—ಅಗ್‌ಂಶುಸ್ತೇ ಹಸ್ತಮಗ್ರಭೀತ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಆದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಅಂಶುಮಂತನು ನಿನ್ನ ಹಸ್ತ ಗ್ರಹಣಮಾಡಲಿ.

ಮಂತ್ರ—ಭಗಸ್ತೇ ಹಸ್ತಮಗ್ರಭೀತ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಆದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಭಗನು ನಿನ್ನ ಹಸ್ತಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲಿ.

ಮಂತ್ರ—ಮಿತ್ರಸ್ತೇ ಹಸ್ತಮಗ್ರಭೀತ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ--ಆದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಮಿತ್ರನು ನಿನ್ನ ಹಸ್ತಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲಿ.

ಮಂತ್ರ--ಮಿತ್ರಸ್ತ್ವಮಸಿ ಧರ್ಮಣಾಽಗ್ನಿರಾಚಾರ್ಯಸ್ತವ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ--ನೀನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಮಿತ್ರನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಮಿತ್ರನಾಗಿರಬೇಕೋ ಆ ರೀತಿ ಮಿತ್ರನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಒಂದು ಸಲ ದೇವತೆಗಳು ಮಿತ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದರು, ಸೋಮರಾಜನನ್ನು ಕೊಲ್ಲೋಣ ಎಂದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಿತ್ರನು ಹೇಳಿದನು, ನಾನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಿತ್ರನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಕೊಲ್ಲಲಾರೆ ಎಂದು. ಇದೇ ರೀತಿ ಎಲ್ಲರ ಸ್ನೇಹಿತ ನಾದ ಅಗ್ನಿಯೂ, ಮಿತ್ರನೂ ಸಹ ನಿನಗೆ ಆಚಾರ್ಯಸ್ಥಾನೀಯರು.

ಅಗ್ನಯೇತ್ವಾ ಎಂಬ ಹನ್ನೊಂದು ಮಂತ್ರಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ಆಚಾರ್ಯನು ಕುಮಾರನ ಬಲ ಹಸ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ (ಬೇರೆ ಬೇರೆ) ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಅಗ್ನಯೇತ್ವೇತಿ ಪ್ರತಿ ಮಂತ್ರಂ ದೇವತಾಭ್ಯೋ ರಕ್ಷಣಾಯದತ್ವಾ

ಮಂತ್ರ—ಅಗ್ನಯೇತ್ವಾ ಪರಿದದಾಮಿ ನಾರಾಯಣಶರ್ಮ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅಗ್ನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ—ಸೋಮಾಯತ್ವಾ ಪರಿದದಾಮಿ ನಾರಾಯಣಶರ್ಮ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ನಿನ್ನ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಸೋಮನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ—ಸವಿತ್ರೇತ್ವಾ ಪರಿದದಾಮಿ ನಾರಾಯಣಶರ್ಮ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಸವಿತೃವಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ—ಸರಸ್ವತ್ಯೈತ್ವಾ ಪರಿದದಾಮಿ ನಾರಾಯಣಶರ್ಮನ್ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಸರಸ್ವತಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ—ಮೃತ್ಯವೇತ್ವಾ ಪರಿದದಾಮಿ ನಾರಾಯಣಶರ್ಮನ್ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ—ಯಮಾಯತ್ವಾ ಪರಿದದಾಮಿ ನಾರಾಯಣಶರ್ಮನ್ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಯಮನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ—ಗದಾಯತ್ವಾ ಪರಿದದಾಮಿ ನಾರಾಯಣಶರ್ಮನ್ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ರಕ್ಷಣಾರ್ಥ ಗದೆಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ—ಅಂತಕಾಯತ್ವಾ ಪರಿದದಾಮಿ ನಾರಾಯಣಶರ್ಮನ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಂತಕನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ—ಅದ್ಭ್ಯಸ್ತ್ವಾ ಪರಿದದಾಮಿ ನಾರಾಯಣಶರ್ಮನ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಅಬ್ದೇವತೆಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ--ಓಷಧೀಭ್ಯಸ್ತ್ವಾ ಪರಿದದಾಮಿ ನಾರಾಯಣಶರ್ಮನ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ – ಓಷಧಿಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ-ಪೃಥಿವ್ಯೈ ತ್ವಾ ಸವೈಶ್ವಾನರಾಯೈ ಪರಿದದಾಮಿ ನಾರಾಯಣ ಶರ್ಮನ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ವೈಶ್ವಾನರ ಸಹಿತವಾದ ಭೂದೇವಿಗೆ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಅನಂತರ ಸಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯನು ವಟುವನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ "ದೇವಸ್ಯ ತ್ವಾ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂತಃಪಟವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಚೂರ್ಣಿಕಾ ಮಂಗಳಾಷ್ಟಕಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿ "ಸುಪ್ರಜಾಃ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ವಟುವಿನ ಬಲಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಜಪಿಸಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಸಾರ ಜೀರಿಗೆ ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯನಾದ ತಂದೆ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಕುಮಾರನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಪರದೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಂದ ಅಕ್ಷತಾಶೀರ್ವಚನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ತತಃ ಸುಮುಹೂರ್ತೇ ದೇವಸ್ಯತ್ವೇತಿಯಜುಷಾ ಕುಮಾರಂ ಸ್ವಾಂಕ ಉಪವೇಶ್ಯ ॥

ಮಂತ್ರ-ದೇವಸ್ಯತ್ವಾ ಸವಿತುಃ ಪ್ರಸವ ಉಪನಯೇ ನಾರಾಯಣ ಶರ್ಮನ್ ಮಂಗಳಾಷ್ಟಕಾನಿ ಪಾಠಯಿತ್ವಾ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಸರ್ವ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಸವಿತೃದೇವನ ಅನುಜ್ಞೆಯಾಗಲಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಸುಪ್ರಜಾ ಇತಿ ದಕ್ಷಿಣೇ ಕರ್ಣೇ ಜಪತಿ ॥

ಮಂತ್ರ – ಸುಪ್ರಜಾಃ ಪ್ರಜಯಾಭೂಯಾಃ ಸುವಿರೋ ವೀರೈಸ್ಸು

ವರ್ಚಾ ವರ್ಚಸಾ ಸುಪೋಷಃ ಪೋಷೈಃ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ–ಎಲೈ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೇ, ನೀನು ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರು. ವರ್ಚಸ್ವಿಗಳಾದ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರು. ಪೋಷಣೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪೋಷಕನಾಗು. ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಕುಮಾರನು ಹೇಳಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮಾಗಾಮಿತಿ ಪ್ರಸೂತ ಇತ್ಯಂತಂ ಕುಮಾರ ಆಹ ॥

ಮಂತ್ರ—ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಮಾಗಾಮುಪಮಾನಯಸ್ವ ದೇವೇನ ಸವಿತ್ರಾ

ಪ್ರಸೂತಃ ॥ ಪ್ರಷ್ಟಂ ಪರಸ್ಯ ಪ್ರತಿವಚನಂ ಕುಮಾರಸ್ಯ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ವೇದಗ್ರಹಣ ಮಾಡತಕ್ಕ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ರೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತಸ್ಥನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸರ್ವ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಸವಿತೃ ದೇವನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಆಚಾರ್ಯನಾದ ನೀನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದುಕೋ.

ಆಚಾರ್ಯನು ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಕುಮಾರನು ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಆಚಾರ್ಯ: ಮಂತ್ರ—ಕೋನಾಮಾಸಿ ?

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು ?

ಕುಮಾರ: ಮಂತ್ರ—ಅಸೌನಾಮಾಸ್ಮಿ (ಯಜ್ಞಶರ್ಮಾ ನಾಮಾಸ್ಮಿ!)

ತಾತ್ಪರ್ಯ – ಈ ನಾನು (ಯಜ್ಞಶರ್ಮಾ) ಹುಡುಗನ ಹೆಸರು.

ಆಚಾರ್ಯ: ಮಂತ್ರ—ಕಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರ್ಯಸ್ಯಸೌ ?॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಏತಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತಸ್ಥನಾಗಿದ್ದೀಯೆ ?

ಕುಮಾರ : ಮಂತ್ರ––ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರ್ಯಸ್ಮಿ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಆತ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆಂದು ಶಿಷ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಆಚಾರ್ಯ : ಮಂತ್ರ—ಯಜ್ಞಶರ್ಮ ಏಷತೇ ದೇವ ಸೂರ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ತಂ ಗೋಪಾಯ ಸಮಾಮೃತೈಷತೇ ಸೂರ್ಯ ಪುತ್ರಸ್ಸದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸಮಾಮೃತ। ಯಾಗ್ಂ ಸ್ವಸ್ತಿಮಗ್ನಿರ್ವಾಯು ಸ್ಸೂರ್ಯಶ್ಚಂದ್ರಮಾ ಆಪೋಽನುಸಂಚರಂತಿ ತಾಗ್ಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ಮನುಸಂಚರ ಯಜ್ಞಶರ್ಮನ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ದೇವನಾದ ಸೂರ್ಯನೇ, ಈ ಮಾಣವಕನು ನಿನಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದದಿರಲಿ. ಎಲೈ ಸೂರ್ಯನೇ, ನಿನ್ನ ಮಗನಾದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಮಂತನಾಗಲಿ. ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಮಂತರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವನು ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದದಿರಲಿ. ಎಲೈ ಯಜ್ಞಶರ್ಮನೇ, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಅಬ್ದೇವತೆಗಳು ಯಾವ ಮಂಗಳಕರವಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ನೀನೂ ಸಹ ಸಂಚಾರ ಮಾಡು. ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರವನ್ನು

ಕುಮಾರನಿಂದ ಹೇಳಿಸಬೇಕು. ಶೇಷಂ ಪರೋಜಪತಿ ಪ್ರತ್ಯಗಾಶಿಷಂ ಚೈನಂ ವಾಚಯತಿ ॥

ಮಂತ್ರ – ಅಧ್ವನಾಮಧ್ವಪತೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ಯಾಧ್ವನಃ ಪಾರಮಶೀಯ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ––ದುಃಖರಹಿತವಾದ ಸುಖ ಸಾಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ ಎಲೈ ಸೂರ್ಯನೇ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತಿಕರವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಮಾರ್ಗದ ಕೊನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಉಪನಯನ ಪ್ರಧಾನಾಹುತಿಗಳ ೧೧ರ ಪೈಕಿ ಎರಡನೇ. ನಾಲ್ಕನೇ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಆಚಾರ್ಯನು ಹೇಳಬೇಕು. ಉಳಿದ ಒಂಭತ್ತು ಮಂತ್ರ ಗಳನ್ನೂ ಕುಮಾರನಿಂದಲೇ ಹೇಳಿಸುತ್ತಾ, ಹನ್ನೊಂದು ಆಹುತಿಗಳನ್ನೂ ಕುಮಾರನೇ ಕೊಡಬೇಕು. ಅಥ ಯೋಗಾದೀ ನವಮಂತ್ರಾ ವಾಚಯ ದ್ವಿತೀಯ ಚತುರ್ಥಾ ವಾಚಾರ್ಯ ಸ್ವಯಂಬ್ರುವ ಪ್ರತಿಮಂತ್ರಮೇಕಾದಶಾ ಜ್ಯಾಹುತೀಃ ಕುಮಾರೇಣ ಹಾವಯಿತ್ವಾ ಕುಮಾರೋ ಜುಹೋತಿ.

ಮಂತ್ರ –ಯೋಗೇ ಯೋಗೇ ತವಸ್ತರಂ ವಾಜೇ ವಾಜೇ ಹವಾಮಹೇ ।
ಸಖಾಯ ಇಂದ್ರಮೂತಯೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಇಂದ್ರಾಯೇದಂ ನಮಮ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ––ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಕರ್ಮ ವಿಷಯವಾದ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಥವಾದ ನಿನಗೆ ಪ್ರಯಾಣವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಕರ್ಮ ಗಳ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಕರ್ಮ ಗಳು ನಡೆಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಾನು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ, ಆತನಿಗೆ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗುತ್ತೇನೆ. ಈ ಆಹುತಿಯು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸೇರಲಿ. ತತಃ ಆಚಾರ್ಯಃ ॥

ತತಃ ಆಚಾರ್ಯಃ : ಮಂತ್ರ—ಇಮಮಗ್ನ ಆಯುಷೇ ವರ್ಚಸೇಕೃಧಿ ಪ್ರಿಯಗ್ಂ ರೇತೋವರುಣ ಸೋಮರಾಜನ್। ಮಾತೇವಾಸ್ಮಾ ಅದಿತೇ ಶರ್ಮ ಯಚ್ಛ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಜರದಷ್ಟಿರ್ಯಥಾ ಸತ್ಸ್ವಾಹಾ॥ ಅಗ್ನೇ ವರುಣ ಸೋಮಾದಿತಿ ವಿಶ್ವೇಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯಃ ಇದಂ ನಮಮ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ಈ ಮಾಣವಕನು ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವುಳ್ಳವನೂ ವರ್ಚಸ್ವಿಯೂ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡು. ಎಲೈ ವರುಣನೇ, ನೀನು ಈ ಮಾಣವಕನು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸುಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಎಲೈ ಸೋಮರಾಜನೇ, ಮತ್ತು ಅದಿತಿಯೇ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಈ ಮಾಣವಕನಿಗೆ ತಾಯಿಯಂತೆ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವವರಾಗಿ. ಎಲೈ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೇ, ನೀವೂ ಸಹ ಈ ಮಾಣವಕನು ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯದಿಂದ ಬದುಕುವಂತೆ ಮಾಡಿ. ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡಿ. ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯನು ಹೇಳಿದರೆ ವಟುವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆಹುತಿಯು ಅಗ್ನಿ, ವರುಣ, ಸೋಮ, ಅದಿತಿ, ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಲಿ.

ತತಃ ಕುಮಾರ : ಮಂತ್ರ—ಶತಮಿನ್ನು ಶರದೋ ಅಂತಿದೇವಾ ಯತ್ರಾನಶ್ಚಕ್ರಾ ಜರಸಂತನೂನಾಂ। ಪುತ್ರಾಸೋಯತ್ರ ಪಿತರೋ ಭವಂತಿ ಮಾನೋಮಧ್ಯಾ ರೀರಿಷತಾಯುರ್ಗಂತೋಃ ಸ್ವಾಹಾ॥ ದೇವೇಭ್ಯಃ ಇದಂ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳೇ, ಮನುಷ್ಯನ ಆಯುಸ್ಸೆಂದರೆ ನೂರು ವರ್ಷಗಳೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅದು ಕೇವಲ ಅತ್ಯಲ್ಪವು. ಹೇಗೆಂದರೆ,

ನಮ್ಮ ಈ ನೂರು ವರ್ಷಗಳು ಬದುಕುವ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಅವಯುವಗಳ ಶಿಥಿಲತ್ವದಿಂದ ಮುಪ್ಪು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಇನ್ನು ಯೌವನಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾರಾಪುತ್ರಾದಿ ರಕ್ಷಣೆಗಳಿಂದ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮುಪ್ಪು ಕುಟುಂಬ ಪೋಷಣೆಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಆಯುಸ್ಸು ಅತ್ಯಲ್ಪವೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಆಯುಸ್ಸು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ನೂರು ವರ್ಷ ಆಯುಸ್ಸು ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ. ನೂರು ವರ್ಷಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಹೋಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ. ಅಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಬೇಡಿ. ಈ ಆಹುತಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಲಿ. ತತ ಆಚಾರ್ಯ :

ಮಂತ್ರ--ಅಗ್ನಿಷ್ಟ ಆಯುಃ ಪ್ರತರಾಂ ದಧಾತ್ವಗ್ನಿಷ್ಟೇ ಪುಷ್ಟಿಂ ಪ್ರತರಾಂ ಕೃಣೋತು। ಇಂದ್ರೋ ಮರುದ್ಭಿರ್ ಋತುಧಾ ಕೃಣೋತ್ವಾದಿತ್ಯೈರ್ನ್ತೇ ವಸುಭಿರಾ ದಧಾತು ಸ್ವಾಹಾ॥ ಅಗ್ನೀಂದ್ರಮರುದಾದಿತ್ಯ ವಸುಭ್ಯಃ ಇದಂ ನಮಮ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ಮಾಣವಕನೇ, ನಿನಗೆ ಅಗ್ನಿಯು ಉತ್ತಮವಾದ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡಲಿ. ಅದೇ ಅಗ್ನಿಯು ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪುಷ್ಟಿಯುನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ. ಆಚಾರ್ಯನು ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಮಾಣವಕನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಮಾರನೇ ಹೇಳುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಂತರಾತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಶರೀರಾತ್ಮನು ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆಹುತಿಯು ಅಗ್ನಿ, ಇಂದ್ರ, ಮರುತ್ತುಗಳು ಆದಿತ್ಯವಸುಗಳಿಗೆ ಸೇರಲಿ.

ತತಃ ಕುಮಾರಃ : ಮಂತ್ರ–ಮೇಧಾಂಮಹ್ಯಮಂಗಿರಸೋ ಮೇಧಾಗ್ಂ

ಸಪ್ತರ್ಷಯೋದದುಃ। ಮೇಧಾಂಮಹ್ಯಂ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಮೇಧಾಮಗ್ನಿರ್ದದಾತುಮೇ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಅಂಗಿರಸಃ ಸಪ್ತರ್ಷಿ ಪ್ರಾಜಾಪ್ರತ್ಯಗ್ನಿಭ್ಯಃ ಇದಂನಮಮ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ನನಗೆ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಂಗಿರಸ ಋಷಿಗಳೂ, ಸಪ್ತಋಷಿಗಳೂ ಕೊಟ್ಟರು. ನನಗೆ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಜಾಪತಿ ದೇವತೆಯೂ, ಅಗ್ನಿ ದೇವತೆಯೂ ಸಹ ಕೊಡಲಿ. ಈ ಆಹುತಿಯು ಅಂಗಿರಸ ಋಷಿಗಳಿಗೂ ಸಪ್ತಋಷಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಜಾಪತಿ ದೇವತೆಗೂ, ಅಗ್ನಿ ದೇವತೆಗೂ ಸಹ ಸೇರಲಿ.

ಮಂತ್ರ—ಅಪ್ಸರಾಸುಚಯಾ ಮೇಧಾ ಗಂಧರ್ವೇಷುಚಯನ್ಮಶಃ। ದೈವೀ ಯಾ ಮಾನುಷೀ ಮೇಧಾ ಸಾಮಾಮಾವಿಶತಾದಿಹ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಮೇಧಾಯಾ ಇದಂ ನಮಮ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಅಪ್ಸರಸ್ಸರಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಮೇಧಾ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿರತಕ್ಕಂಥ ಯಶಸ್ಸು, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕಂಥ ಮೇಧಾ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿರತಕ್ಕಂಥ ಮೇಧಾ ಶಕ್ತಿಯೂ ಸಹ ಈ ಉಪನಯನ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಂದು ಸೇರಲಿ. ಈ ಆಹುತಿಯು ಮೇಧಾದೇವಿಗೆ ಸೇರಲಿ.

ಮಂತ್ರ—ಇಮಂ ಮೇ ವರುಣ ಶ್ರುಧೀಹವಮದ್ಯಾಚ ಮೃಡಯ। ತ್ವಾಮ ವಸ್ಯುರಾಚಕೇ ಸ್ವಾಹಾ। ವರುಣಾಯೇದಂ ನಮಮ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಎಲೈ ವರುಣನೇ, ನನ್ನ ಈ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಕೇಳು. ಕೇಳಿ ಈಗಲೇ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡು. ನಿನ್ನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವ ನಿಮಿತ್ತ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಆಹುತಿಯು ವರುಣನಿಗೆ ಸೇರಲಿ.

ಮಂತ್ರ—ತತ್ವಾಯಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಂದಮಾನಸ್ತ ದಾಶಾಸ್ತೇ ಯಜಮಾನೋ ಹವಿರ್ಭಿಃ ॥ ಅಹೇಡಮಾನೋ ವರುಣೇಹಬೋಧ್ಯುರುಶಗ್ಂ ಸ ಮಾನ ಆಯುಃ ಪ್ರಮೋಷೀಃ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ವರುಣಾಯೇದಂ ನಮಮ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಅನೇಕರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಎಲೈ ವರುಣನೇ, ನಮ್ಮ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಡ. ಕೋಪಗೊಳ್ಳದೆ ಈ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದನ್ನು ತಿಳಿ. ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ (ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವ) ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹವಿಸ್ಸು ಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಯಜಮಾನರೂ ಅದನ್ನೇ ಆಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವು ತಮಗೆ ಉಂಟಾಗಲೆಂದು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಹುತಿಯು ವರುಣನಿಗೆ ಸೇರಲಿ.

ಮಂತ್ರ—ತ್ವಂನೋ ಅಗ್ನೇ ವರುಣಸ್ಯ ವಿದ್ವಾನ್ ದೇವಸ್ಯ ಹೇಡೋಽವ ಯಾಸಿಸೀಷ್ಠಾಃ । ಯಜಿಷ್ಠೋ ವಹ್ನಿತಮಃ ಶೋಶುಚಾನೋ ವಿಶ್ವಾ ದ್ವೇಷಾಗ್ಂಸಿ ಪ್ರಮುಮುಗ್ಧ್ಯಸ್ಮತ್ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನೀ ವರುಣಾಭ್ಯಾ ಮಿದಂ ನಮಮ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು. ನಮ್ಮ ಮೇಲಿರುವ ವರುಣ ದೇವರ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸು. ನೀನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯಾಗ ಮಾಡುವವನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಹೊರುವ ವನೂ, ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳ ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ವಿಷಯಗಳಾದ ವಧೆ, ಬಂಧನಾದಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮಿಂದ ದೂರಮಾಡು. ಈ ಆಹುತಿಯು ಅಗ್ನೀ ವರುಣರಿಗೆ ಸೇರಲಿ.

ಮಂತ್ರ—ಸತ್ವಂನೋ ಅಗ್ನೇಽ ವಮೋಭವೋತೀ ನೇದಿಷ್ಠೋ ಅಸ್ಯಾ ಉಷಸೋವ್ಯುಷ್ಟೌ। ಅವಯಕ್ಷ್ವನೋ ವರುಣಗ್ಂ ರರಾಣೋ ವೀಹಿ ಮೃಡೀಕಗ್ಂ ಸುಹವೋನ ಏಧಿ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಅಗ್ನೀವರುಣಾಭ್ಯಾಮಿದಂ ನಮಮ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೀನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೊದಲನೆಯುವನು. ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರಿಂದ ಸದಾ ಹತ್ತಿರನಾಗು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ವರುಣ ಪಾಶಗಳು ಹಿಂತಿರುಗುವಂತೆ ವರುಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಯಜ್ಞ ಮಾಡು. ನಮ್ಮಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸುಖಕರ ವಾದ ಪುರೋಡಾಶಾದಿಗಳನ್ನು ಭುಜಿಸು. ನಾವು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬರುವವನಾಗು ಮತ್ತು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ಈ ಹವಿಸ್ಸು ಅಗ್ನಿ ವರುಣರಿಗೆ ಸೇರಲಿ.

ಮಂತ್ರ – ತ್ವಮಗ್ನೇ ಅಯಾಸ್ಯಯಾ ಸನ್ಮನಸಾಹಿತಃ। ಅಯಾಸ್ಸ ಹವ್ಯ ಮೂಹಿಷೇಯಾನೋ ಧೇಹಿ ಭೇಷಜಗ್ಂ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಅಯಸ ಇದಂ ನಮಮ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ – ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ನೀನು ಭಕ್ತರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವ ನಾಗು. ಈ ರೀತಿಯಾದ ನೀನು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಿತವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಾಗಿ ದ್ದೀಯೇ. ನಮ್ಮಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವುದ ಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬರುವವನಾಗು. ಆ ನೀನು ಬಂದು ನಮಗೆ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕೊಡು. ಈ ಆಹುತಿಯು ಆಯಸಾಗ್ನಿಗೆ ಸೇರಲಿ.

ಈ ರೀತಿ ಕುಮಾರನಿಂದ ಹನ್ನೊಂದು ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಹೋಮ ಮಾಡಿಸಿ ಅನೂಯಾಜ ಸಮಿತ್ತನ್ನೂ ಇಧ್ಮಸನ್ನಹನನ್ನೂ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡಿ ಜಯಾದಿಗಳೆಂಬ ಐವತ್ತೆಂಟು ಉಪಹೋಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಲೇಪಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರಿಧಿ ಪ್ರಹರಣವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿರಿಸಿ, ಈ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾತಾ ಜ್ಞಾತಾದಿ ದೋಷಗಳ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಅನಾಜ್ಞಾತಾದಿ ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಸರ್ಜನಾಂತ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು (ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರೋದಕ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಾಂತ ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡದೆ) ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಗ್ನಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಉದಗಗ್ರವಾಗಿ ಕೂರ್ಚೆಯನ್ನು ಇಡಬೇಕು. ಆ ಕೂರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಆಚಾರ್ಯನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರತಿಮಂತ್ರಮೇಕಾದಶಾಜ್ಯಾಹುತೀಃ ಕುಮಾರೇಣ ಹಾವಯಿತ್ವಾ । ಅಪಾಸ್ತಸಮಿಧಮಿತ್ಯಾದಿ ಜಯಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಸರ್ಜನಾಂತೇ । ಅಪರೇಣಾಗ್ನಿಂ ಉದಗಗ್ರಂ ಕೂರ್ಚಂ ನಿದಧಾತಿ ತಸ್ಮಿನ್ ಉತ್ತರೇಣಯಜುಷಾ ಉಪನೇತಾ ಉಪವಿಶತಿ ॥

ಮಂತ್ರ – ರಾಷ್ಟ್ರಭೃದಸ್ಯಾಚಾರ್ಯಾಽಸಂದೀಮಾತ್ವದ್ಯೋಷಂ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಎಲೈ ಕೂರ್ಚವೇ, ದೇಶದ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಮತ್ತು ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ನೀನು ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಆಸನಗಳಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಹೀಗಿರುವ ನಿನ್ನಿಂದ ನಾನು ಬೇರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವಟುವಾದವನು ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಕೂರ್ಚೆಯನ್ನು ಉತ್ತರಾಗ್ರ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಾಗ್ರವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಆ ರೀತಿ ಉತ್ತರ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಾಗ್ರವಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಕೂರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯನು "ರಾಷ್ಟ್ರಭೃದಸಿ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಸಾರ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ವಟುವು ತಂದೆಯಾದ ಆಚಾರ್ಯನ ಎದುರಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿ

ಮುಖವಾಗಿ ಎರಡು ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಒರಸಿ ಅರಶಿನ, ಕುಂಕುಮ, ಹೂವು, ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಆ ನೀರನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ನಂತರ ತನ್ನ ಬಲಗೈಯಿಂದ ಆಚಾರ್ಯನ ಬಲಗಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಎಲೈ ಗುರುವೇ! ನನಗೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸು ಎಂದು. ಅದಕ್ಕೆ ಗುರುವು ವಟುವಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ-ಎಂದು ಹೇಳಿ 'ತತ್ಸವಿತುಃ' ಎಂಬ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮೂರು ಪಾದಗಳಾಗಿಯೂ ಅರ್ಧ ಮಂತ್ರಗಳಾಗಿಯೂ, ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿಯೂ, ಮೂರು ಪಾದಗಳ ಮೊದಲಿನಲ್ಲಿಯೂ, ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಅದ್ಯ........ರ್ಥಂ। ಮಮ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಗಾಯತ್ರೀ ಸ್ವೀಕರಣಕಾಲೇ ಮಮ ಗಾಯತ್ರೀ ಪ್ರದಾನಕಾಲೇ ಸಿರ್ವಿಘ್ನತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಮಹಾಗಣಪತಿ ಪೂಜಾಂ ಕರಿಷ್ಯೇ॥ ಗಣಪತಿ ಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ। ಆಚಾರ್ಯಪಾದೌ ಸಂಪೂಜ್ಯ। "ಸಾವಿತ್ರೀಂ ಭೋ ಅನುಬ್ರೂಹಿ" ತಸ್ಮಾ ಅನ್ವಾಹ।

ಮಂತ್ರ—ಓಂ ಭೂಃ, ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ। ಓಂ ಭುವಃ, ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ। ಓಗ್ಂ ಸುವಃ ಧಿಯೋಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್। ಓಂ ಭೂಃ, ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ। ಓಂ ಭುವಃ। ಧಿಯೋಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್। ಓಗ್ಂ, ಸುವಃ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ। ಧಿಯೋಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಯಾವ ದೇವನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಧರ್ಮ ವಿಷಯಕವಾದ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಮತ್ತು ಯಾವ ದೇವನನ್ನು

ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇವೆಯೋ, ಆ ದೇವನಾದ ಸವಿತೃವಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ, ತೇಜೋಮಯ ರೂಪವನ್ನು ನಾವು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ರೀತಿ ಆಚಾರ್ಯನು ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯರೀತ್ಯಾ ವಟುವನ್ನು ತನ್ನ ಬಲಗಡೆಯ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮೂರು ಪಾದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ. ಒಂದು ಸಲ ಅರ್ಧ ಋಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ಪಾದಗಳೂ ಓಂ ಭೂಃ ಎಂಬ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಓಂ ಭುವಃ ಎಂಬ ವ್ಯಾಹೃತಿಯನ್ನು ಮೂರನೇ ಪಾದಕ್ಕೂ ಸೇರಿಸಿ ಎರಡನೆಯ ಸಲವೂ, ಮೂರನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಓಂ ಸುವಃ ವ್ಯಾಹೃತಿಯೊಡನೆ ಪೂರ್ಣಪಾದ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರ ವನ್ನು ತೆರೆಯ ಒಳಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ವಟುವು ಅವೃಧಮಸಿ ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ತನ್ನ ಎರಡು ತುಟಿಗಳನ್ನು ಎಡಭಾಗದಿಂದ ಬಲಭಾಗದ ಕಿವಿಯವರೆವಿಗೂ ಬಲಗೈಯಿಂದ ಸವರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕುಮಾರಃ—ಅವೃಧಮಸೀತಿ ಸ್ವಮುತ್ತರವೋಷ್ಠಮುಪಸ್ಪೃಶತಿ ॥

ಮಂತ್ರ—ಅವೃಧಮಸೌ ಸೌಮ್ಯಪ್ರಾಣಸ್ವಂ ಮೇ ಗೋಪಾಯ ॥

ಶ್ಯಾವಾಂತಾಪರ್ಯಂತಾವೋಷ್ಠಾವುಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ಆಚಮೇತ್ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಈಗ ನಾನು ಸಾವಿತ್ರೀ ಗ್ರಹಣದಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿ ದ್ದೇನೆ. ಎಲೈ ನನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವ ಶರೀರಾಂತರಾತ್ಮನೇ, ಈಗ ತಾನೇ ನನ್ನ ಒಳಗಡೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ ಸಾವಿತ್ರೀ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಧನವನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ಹೊರಗಡೆ ಹೋಗದೆ ಇರುವಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸು. ಅನಂತರ ಆಚಮನ ಮಾಡಬೇಕು. ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಎರಡು ಕಿವಿಗಳನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಂತರ ಆಚಮನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಮಂತ್ರ—ಬ್ರಹ್ಮಣ ಆಣೀಸ್ಥಃ ॥ ಕರ್ಣೌ ಸ್ಪೃಶತಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ – ಎಲೈ ಕರ್ಣದ್ವಯವೇ, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸಾವಿತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಸಂಧಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಾಗಿದ್ದೀರಿ. "ಸುಶ್ರವಃ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ತನ್ನ ಎತ್ತರವಿರುವ ಮುತ್ತುಗದ ಕೋನೆಯನ್ನು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸುಶ್ರವ ಇತಿ ಪಾಲಾಶ ದಂಡಂ ದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತೇನಾದತ್ತೇ ।

ಮಂತ್ರ – ಸುಶ್ರವಸ್ಸುಶ್ರವಸಂ ಮಾಕ್ಸುರು ಯಥಾತ್ವಗ್ಂ ಸುಶ್ರವಸ್ಸು ಶ್ರವಾ ಅಸ್ಯೇವಮುಹಗ್ಂ ಸುಶ್ರವಸ್ಸುಶ್ರವಾ ಭೂಯಾಸಂ ಯಥಾತ್ವಗ್ಂ ಸುಶ್ರವಸ್ಸುಶ್ರವೋ ದೇವಾನಾಂ ನಿಧಿಗೋಪೋಸ್ಯೇವಮುಹಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋನಿಧಿ ಗೋಪೋ ಭೂಯಾಸಂ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ – ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಮುತ್ತುಗದ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ವೇದಪಠನ ಮಾಡಿದರು. ಆ ವೇದಪಾಠವನ್ನು ಮುತ್ತುಗದಎಲೆಯೂ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಮುತ್ತುಗದ ಮರಕ್ಕೆ ಸುಶ್ರವಸ್ಸೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲೈ ಸುಶ್ರವಸ್ಸೇ, ನೀನು ಯಾವ ರೀತಿ ವೇದಪಾಠವನ್ನು ಕೇಳಿದೆಯೋ ಅದರಂತೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವೇದ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡು. ನೀನು ಯಾವ ರೀತಿ ಶ್ರವಣ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ದೇವತೆಗಳ ನಿಧಿರೂಪವಾದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಜುಹ್ವಾದಿ ರೂಪದಿಂದ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೋ ಅದರಂತೆಯೇ ನಿನ್ನ ದಂಡಧಾರಣೆಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ನಿಧಿಯಾದ ವೇದವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವನಾಗಿ ಆಗುತ್ತೇನೆ, ಮತ್ತು ನೀನು ದೇವತೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ವೇದ ಪಾಠವನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರವಣ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಆದೆಯೋ, ಅದರಂತೆ ನಾನೂ ಸಹ ವೇದ ಪಾಠ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಶ್ರವಣಸಂಪನ್ನನಾಗುತ್ತೇನೆ.

"ಸ್ಮೃತಂಚಮೇ" ಎಂಬ ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ವಟುವಿನಿಂದ ಹೇಳಿಸಬೇಕು.

ಸ್ಮೃತಂಚಮೇ ಇತ್ಯೇತದ್ವಾಚಯಿತ್ವಾ ।

ಮಂತ್ರ—ಸ್ಮೃತಂಚಮೇಽಸ್ಮೃತಂಚಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಮತ್ತು ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಈ ಎರಡೂ ನನ್ನ ವ್ರತಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

ಮಂತ್ರ—ನಿಂದಾಚಮೇಽನಿಂದಾಂಚಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಹೀನವಾದ ನಿಂದೆಯ ವಿಷಯವೂ ಉತ್ತಮವಾದ ವೇದ ವಿಷಯಗಳೂ ಈ ಎರಡೂ ನನ್ನ ವ್ರತಗಳೇ.

ಮಂತ್ರ—ಶ್ರದ್ಧಾಚಮೇಽಶ್ರದ್ಧಾಚಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವೂ, ನಿಷಿದ್ಧವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವಿಕೆಯೂ ಈ ಎರಡೂ ನನ್ನ ವ್ರತಗಳೇ.

ಮಂತ್ರ—ವಿದ್ಯಾಚಮೇಽವಿದ್ಯಾಚಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಿಷಯದ ಜ್ಞಾನವೂ, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾದ ವಿಷಯವೂ ಈ ಎರಡೂ ನನ್ನ ವ್ರತಗಳೇ.

ಮಂತ್ರ—ಶ್ರುತಂಚಮೇಽಶ್ರುತಂಚಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ವೇದ ಮತ್ತು ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದೂ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಪಾಖಂಡ ಮತದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವ ಈ ಎರಡೂ ನನ್ನ ವ್ರತಗಳೇ.

ಮಂತ್ರ ಸತ್ಯಂಚಮೇಽನೃತಂಚಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ನೋಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದಂತೆಯೇ ಹೇಳುವುದೂ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುವುದೂ ಈ ಎರಡೂ ನನ್ನ ವ್ರತಗಳೇ.

ಮಂತ್ರ— ತಪಶ್ಚಮೇಽತಪಶ್ಚಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ— ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಉಕ್ತವಾದ ಭಿಕ್ಷಾಚರ್ಯಾದಿ ತಪಸ್ಸೂ ಅಶಕ್ತನಾಗಿ ಆ ವ್ರತಧರ್ಮದ ಅಕರಣವೂ ಈ ಎರಡೂ ನನ್ನ ವ್ರತಗಳೇ.

ಮಂತ್ರ—ವ್ರತಂಚಮೇಽವ್ರತಂಚಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಅನಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡದಿರುವಿಕೆಯೂ, ಭಯದಿಂದ ಆ ನಿಯಮವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವುದೂ, ಈ ಎರಡೂ ನನ್ನ ವ್ರತಗಳೇ.

ಮಂತ್ರ—ಯದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಿವ್ರತಂ ಯದಗ್ನೇಸ್ಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ಸ ಪ್ರಜಾಪತಿಕಸ್ಯ ಸ ದೇವಸ್ಯ ಸ ದೇವರಾಜಸ್ಯ ಸ ಮನುಷ್ಯಸ್ಯ ಸ ಮನುಷ್ಯರಾಜಸ್ಯ ಸ ಪಿತೃಕಸ್ಯ ಸ ಪಿತೃರಾಜಸ್ಯ ಸ ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸ್ಕಸ್ಯ । ಯನ್ಮ ಆತ್ಮನ ಆತ್ಮನಿವ್ರತಂ ತೇನಾಹಗ್ಂ ಸರ್ವವ್ರತೋ ಭೂಯಾಸಂ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ–ವೇದಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಮಿಕ್ಕ ವ್ರತಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾಪಾಡುವ, ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಧಾನವೆಂಬ ಪ್ರಜಾಪತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂಬ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ದಾತೃತ್ವವೆಂಬ, ದೇವರಾಜನಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳ ರಂಜನೆಯೆಂಬ, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಿಯ ವಚನಗಳೆಂಬ, ಮನುಷ್ಯರಾಜನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಜಾ ರಕ್ಷಣೆಯೆಂಬ, ಪಿತೃಗಳ ಸಂಬಂಧವಾದ ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿಯೆಂಬ, ಪಿತೃರಾಜನಾದ ಯಮನಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವಸಮತ್ವವೆಂಬ, ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿರುವ ದೇವತಾ ಸ್ತುತಿಯೆಂಬ, ಅಪ್ಸರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೇವಾ ಕೌಶಲವೆಂಬ, ವ್ರತಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಕಳುಹಿಸಿದಾಗ ಇದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳದೇ ಇರುವ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಬೇರೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಿ, ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ವ್ರತದಿಂದಲೂ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ರತಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸುವವನಾಗಿ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ವಟುವು ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಎಲೈ ಗುರುವೇ, ನಿನಗೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಎಂದು ಕುಮಾರನು ಹೇಳಬೇಕು. ಆಚಾರ್ಯನು ಹದಿನೇಳು ಸಲ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಶಿಷ್ಯನು ಕೊಡುವ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಹೇ ಗುರೋ ವರಂತೇ ದದಾಮಿ। ಇತಿ ಗುರವೇ ವರಂದತ್ವಾ। ಆಚಾರ್ಯಃ ಸಪ್ತದಶ ಕೃತ್ವೋಽಪಾನ್ಯಃ। ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ (ಆಚಾರ್ಯಃ).

ಮಂತ್ರ–ದೇವಸ್ಯತ್ವಾ ಸವಿತುಃ ಪ್ರಸವೇ। ಅಶ್ವಿನೋರ್ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ। ಪೂಷ್ಣೋ ಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾಮಿ। ರಾಜಾತ್ವಾ ವರುಣೋನಯತು ದೇವಿದಕ್ಷಿಣೇ ರುದ್ರಾಯಗಾಂ। ತೇನಾಽಮೃತತ್ವಮಶ್ಯಾಂ। ವಯೋದಾತ್ರೇ।

ಮಯೋಮಹ್ಯಮಸ್ತು ಪ್ರತಿಗ್ರಹೀತ್ರೇ । ಕ ಇದಂ ಕಸ್ಮಾ ಅದಾತ್ । ಕಾಮಃ

ಕಾಮಾಯ । ಕಾಮೋದಾತಾ । ಕಾಮಃ ಪ್ರತಿಗ್ರಹೀತಾ । ಕಾಮಗ್ಂ

ಸಮುದ್ರಮಾವಿಶ । ಕಾಮೇನ ತ್ವಾ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾಮಿ । ಕಾಮೈತತ್ತೇ । ಏಷಾತೇ

ಕಾಮದಕ್ಷಿಣಾ । ಉತ್ತಾನಸ್ತ್ವಾಂಗೀರಸಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತು ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಸರ್ವ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಸವಿತೃವಿನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೂ, ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳ ಬಾಹುಗಳಿಂದಲೂ, ಪೂಷ್ಣ ದೇವತೆಯ ಹಸ್ತಗಳಿಂದಲೂ ಸಹ ಈ ಕುಮಾರನು ಕೊಡುವ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಾಗಲೀ, ನನ್ನ ಬಾಹುಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ನನ್ನ ಹಸ್ತಗಳಿಂದಾಗಲೀ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. "ಉದಾಯುಷಾ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯನು ಕುಮಾರನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಕುಮಾರನಿಂದಲೂ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿಸಬೇಕು.

ಮಂತ್ರ – ಉದಾಯುಷಾಸ್ವಾಯುಷೋ ದೋಷಧೀನಾಗ್ಂ ರಸೇನೋ

ತ್ಪರ್ಜನ್ಯಸ್ಯ ಶುಷ್ಮೇಣೋದಸ್ಥಾ ಮಮೃತಾಗ್ಂ ಅನು ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ – ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಮೇಲೆ ಏಳುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತು ಆಯುಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಸ್ವಂತವಾದ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಆಯುಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಮೇಲೆ ಏಳುತ್ತೇನೆ. ಬಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಓಷಧಿಗಳ ರಸಗಳೊಡನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳುತ್ತೇನೆ. ಮಳೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಬಲವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳುತ್ತೇನೆ. "ತಚ್ಚಕ್ಷುಃ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ವಟುವು ಸೂರ್ಯೋಪಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ತಚ್ಚಕ್ಷುರಿತಿ ವಟುರಾದಿತ್ಯ ಮುಪತಿಷ್ಠತೇ ।

ಮಂತ್ರ — ತಚಕ್ಷುರ್ದೇವಹಿತಂ ಪುರಸ್ತಾಚ್ಛುಕ್ರಮುಚ್ಚರತ್ ।
ಪಶ್ಯೇಮ ಶರದಶ್ಶತಂ ಜೀವೇಮ ಶರದಶ್ಶತಂ ನಂದಾಮ ಶರದಶ್ಶತಂ
ಮೋದಾಮ ಶರದಶ್ಶತಂ ಭವಾಮ ಶರದಶ್ಶತಗ್ಂ ಶೃಣವಾಮ ಶರದಶ್ಶತಂ
ಪ್ರಬ್ರವಾಮ ಶರದಶ್ಶತಮಜೀತಾಸ್ಯಾಮ ಶರದಶ್ಶತಂ ಜ್ಯೋಕ್ಚ ಸೂರ್ಯಂ
ದೃಶೇ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನೇತ್ರಸ್ಥಾನೀಯವಾದ ದೇವೇಂದ್ರನಿಂದ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನೆಂಬ ದೇವರನ್ನು ನೋಡೋಣ. ನೂರು ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬದುಕೋಣ. ಪುತ್ರರೊಡಗೂಡಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿರೋಣ. ಪೌತ್ರರೊಡಗೂಡಿ ಹರ್ಷದಿಂದಿರೋಣ. ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರಾಗಿರೋಣ. ಪ್ರಿಯವಾದ ಮತ್ತು ಹಿತವಾದ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳೋಣ. ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರಾಗೋಣ. ಬೇರೊಬ್ಬರಿಂದ ಹಿಂಸಿಸಲ್ಪಡದೇ ಇರುವವರಾಗಿ ಆಗೋಣ. ಬಹು ದೀರ್ಘ ಕಾಲ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡುವವರಾಗೋಣ.

ಈ ವಟುವು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಉಪಪ್ರದ್ರವವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಆಚಾರ್ಯನು ಆ ವಟುವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ವಟುವಿನ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಾಮ್ಯವಿಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಯಂ ಕಾಮಯೇತ ನಾಯಮುಚ್ಛಿದ್ಯತೇ । ತಮುತ್ತರಯಾ ದಕ್ಷಿಣ ಹಸ್ತೇ ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ ।

ಮಂತ್ರ — ಯಸ್ಮಿನ್ ಭೂತಂಚ ಭವ್ಯಂಚ ಸರ್ವೇ ಲೋಕಾಸ್ಸಮಾಹಿತಾಃ। ತೇನ ಗೃಹ್ಣಾಮಿತ್ವಾಮಹಂ ಮಹ್ಯಂ ಗೃಹ್ಣಾಮಿತ್ವಾ ಮಹಂ ಪ್ರಜಾಪತಿನಾತ್ವಾ ಮಹ್ಯಂ ಗೃಹ್ಣಾಮ್ಯಸೌ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ಮಾಣವಕನೇ ಯಾವ ಪ್ರಜಾಪತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ, ಮುಂದೆ ಬರುವ ಈಗ ಇರುವ, ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಅನುಜ್ಞೆಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಗ್ರಹಣಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ನನ್ನಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗದಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಹಸ್ತಗ್ರಹಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಉಪನಯನಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಮೂರು ದಿನಗಳು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರಾತಃ ಸಾಯಂ ಸಮಿದಾಧಾನವನ್ನು ಆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾ ಖಾರ ಉಪ್ಪು ಇವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನದೇ ವ್ರತಸ್ಥನಾಗಿರಬೇಕು.

ತ್ರ್ಯಹಮೇತಮಗ್ನಿಂ ಧಾರಯಂತೇ ಕ್ಷಾರಲವಣ ವರ್ಜನಂಚ ॥

ಅಗ್ನಿ ಕಾರ್ಯಂ

ವಟುವಾದವನು ಸಂಕಲ್ಪ ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಪ್ರಾತರಗ್ನಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಗ್ನಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ನೀರನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. (ಯದಿ ಸಮಸ್ಯೇತ್ ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತಹೋಮೌ ಸಾಯಂ ಸಮಸ್ಯೇತ್ ನತುಪ್ರಾತಃ). (ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕಾಲಾವಕಾಶವಿಲ್ಲದವರು ಸಾಯಂಕಾಲದ ಅಗ್ನಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಪ್ರಾತರಗ್ನಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು).

ಅದ್ಯ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಏವಂಗುಣ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಶುಭ ತಿಥೌ, ಮಮ ಉಪಾತ್ತ ಸಮಸ್ತ ದುರಿತಕ್ಷಯದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ। ಸಾಯಮಗ್ನಿಕಾರ್ಯೇಣ ಸಹ, ಶ್ವಃ ಪ್ರಾತರತರಗ್ನಿಕಾರ್ಯಂ ಕರಿಷ್ಯೇ॥ ಇತಿ ವಾ ಸಂಕಲ್ಪಃ॥

ಮಂತ್ರ – ಪರಿತ್ವಾಗ್ನೇ ಪರಿಮೃಜಾಮ್ಯಾಯುಷಾಚ ಧನೇನಚ।

ಸುಪ್ರಜಾಃ ಪ್ರಜಯಾ ಭೂಯಾಸಗ್ಂ ಸುವೀರೋ ವೀರೈಸ್ಸುವರ್ಚಾ

ವರ್ಚಸಾ ಸುಪೋಷಃ ಪೋಷೈಸ್ಸುಗೃಹೋ ಗೃಹೈಸ್ಸುಪತಿಃ ಪತ್ಯಾ ಸುಮೇ

ಧಾಮೇಧಯಾ ಸುಬ್ರಹ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಭಿಃ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ – ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ಆಯುಸ್ಸನ್ನೂ ಧನವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ (ಪ್ರಾರ್ಥಿಸತಕ್ಕ) ನಾನು ನಿನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಪೌತ್ರರನ್ನು ಪಡೆವ ಎಲ್ಲರಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗುತ್ತೇನೆ. ವರ್ಚಸ್ವಿಗಳಾದ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ, ಪೋಷಣೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿ ಆಗುತ್ತೇನೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲರಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿ ಆಗುತ್ತೇನೆ. ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕಾಪಾಡತಕ್ಕ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆಚಾರ್ಯನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಚಿರಕಾಲ ಧಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗುತ್ತೇನೆ. ವೇದವನ್ನು ಕಲಿತವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಸಹಾಧ್ಯಾಯಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿ ಸಹಾಧ್ಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವವನಾಗಿ ಆಗುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ—ಅದಿತೇऽನುಮನ್ಯಸ್ವ । ಅನುಮತೇऽನುಮನ್ಯಸ್ವ । ಸರಸ್ವತೇऽನುಮನ್ಯಸ್ವ । ದೇವ ಸವಿತಃ ಪ್ರಸುವ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ದೇವಮಾತೃವಾದ ಅದಿತಿಯೇ ಮತ್ತು ಅನುಮತಿಯೇ, ಸರಸ್ವತಿ ದೇವಿಯೇ, ಸರ್ವಪ್ರೇರಕನಾದ ಸವಿತೃ ದೇವತೆಯೇ ನಾನು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿರಿ.

ಮಂತ್ರ—ಅಗ್ನಯೇ ಸಮಿಧ ಮಾಹಾರ್ಷಂ ಬೃಹತೇ ಜಾತವೇದಸೇ ಯಥಾತ್ವಮಗ್ನೇ ಸಮಿಧಾ ಸಮಿಧ್ಯ ಸ ಏವಂ ಮಾಮಾಯುಷಾ ವರ್ಚಸಾ ಸಂಸ್ಯಾಮೇಧಯಾ ಪ್ರಜಯಾ ಪಶುಭಿ ಬ್ರ್ಹಹ್ಮವರ್ಚಸೇನಾನ್ನಾ ದ್ಯೇನ ಸಮೇಧಯ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಯಾದ ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ ನಿನಗೇ ಈ ಸಮಿತ್ತನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ರೀತಿ ಸಮಿತ್ತು ತರುವ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಯಾವ ರೀತಿ ಸಮಿತ್ತಿನಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತೀಯೋ ಅದರಂತೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಸಹ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ವರ್ಚಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಲಾಭದಿಂದಲೂ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದಲೂ ಪಶುಗಳಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಅನ್ನದಾನದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡು.

ಮಂತ್ರ - ಏಧೋಽಸ್ಯೇಧಿಷೀಮಹಿ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ಸವಿತ್ತೇ, ನೀನು ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದೀ ಈ ರೀತಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಗ್ನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ನಾವೂ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತೇವೆ.

ಮಂತ್ರ—ಸಮಿದಸಿ ಸಮೇಧಿಷೀಮಹಿ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ನೀನು ಸಮಿತ್ತಾಗಿದ್ದೀಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಗ್ನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ನಾವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವರಾಗುತ್ತೇವೆ.

ಮಂತ್ರ—ತೇಜೋಽಸಿ ತೇಜೋಮಯಿ ಧೇಹಿ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ನೀನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲೈ ಸಮಿತ್ತೇ, ನನ್ನಲ್ಲೂ ಸಹ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಇಡು.

ಮಂತ್ರ—ಅಪೋ ಅದ್ಯಾಽನ್ವಚಾರಿಷಗ್‌ಂ ರಸೇನ ಸಮಸೃಕ್ಷ್ಮಹಿ ।
ಪಯಸ್ವಾಗ್‌ಂ ಅಗ್ನ ಆಗಮಂತಂಮಾಸಗ್‌ಂ ಸೃಜ ವರ್ಚಸಾ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ಸಮಿದಾಧಾನರೂಪವಾದ ಈ ಕರ್ಮವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸಮಿದಾಧಾನ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಂಟಾಗಲಿ. (ಅಥವಾ ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಯುಜ್ಯವುಂಟಾಗಲಿ) ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ಹವಿಸ್ಸಿನ ಸಮೇತ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ನಿನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಸೇರಿಸುವವನಾಗು.

ಮಂತ್ರ — ಸಂಮಾಗ್ನೇ ವರ್ಚಸಾ ಸೃಜ ಪ್ರಜಯಾಚ ಧನೇನ ಚ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ನನ್ನನ್ನು ವರ್ಚಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದಲೂ ಧನದಿಂದಲೂ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡು.

ಮಂತ್ರ—ವಿದ್ಯುನ್ಮೇ ಅಸ್ಯದೇವಾ ಇಂದ್ರೋ ವಿದ್ಯಾತ್ಸಹ ಋಷಿಭಿಸ್ಸ್ವಹಾ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಈ ರೀತಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವ ನನ್ನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳ ಸಹಿತ ಇಂದ್ರನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಮಂತ್ರ—ಅಗ್ನಯೇ ಬೃಹತೇ ನಾಕಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ - ಈ ಸಮಿತ್ತನ್ನು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ನಾಕಾಗ್ನಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ—ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥಿವೀಭ್ಯಾಗ್ಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಭೂಮ್ಯಂತರಿಕ್ಷಾಭಿಮಾನ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಈ ಸಮಿತ್ತನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ—ಏಷಾತೇ ಅಗ್ನೇ ಸಮಿತ್ತಯಾ ವರ್ಧಸ್ವಚಾಪ್ಯಾಯಸ್ವಚ ತಯಾಹಂ ವರ್ಧಮಾನೋ ಭೂಯಾಸಮಾಪ್ಯಾಯಮಾನಶ್ಚ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ನಿನಗೆ ಈ ಸಮಿತ್ತು ಕೊಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆ ಸಮಿತ್ತಿನಿಂದ ನೀನು ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದು ಮತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗು. ನಾನೂ ಸಹ ಆ ಸಮಿತ್ತಿನಿಂದ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ–ಯೋಮಾಗ್ನೇ ಭಾಗಿನಗ್ಂ ಸಂತಮಥಾಭಾಗಂ ಚಿಕೀರ್ಷತ್ಯ ಭಾಗಮಗ್ನೇ ತಂಕುರು ಮಾಮಗ್ನೇ ಭಾಗಿನಂಕುರು ಸ್ವಾಹಾ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ–ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ಭಾಗವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಭಾಗರಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಇಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಾರೋ ಅವರನ್ನೇ ಭಾಗರಹಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ನನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಭಾಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯೋಗ್ಯನನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾಡು.

ಮಂತ್ರ–ಸಮಿಧಮಾಧಾಯಾಗ್ನೇ ಸರ್ವವ್ರತೋ ಭೂಯಾಸಗ್ಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ–ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ನಾನು ಈ ಸಮಿತ್ತನ್ನು ನಿನಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವ್ರತನಾಗಿ ಆಗುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ–ಭೂ ಸ್ವಾಹಾ । ಭುವಃ ಸ್ವಾಹಾ । ಸುವಃ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಗ್ಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ–ಭೂರಾದಿ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಪ್ರಣವ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಈ ಆಹುತಿಗಳು ಸೇರಲಿ.

ಮಂತ್ರ–ಅದಿತೇಽನ್ವಮಗ್ಂಸ್ಥಾಃ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ–ಎಲೈ ಅದಿತಿಯೇ, ನಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದೀಯೇ.

ಮಂತ್ರ – ಅನುಮತೇನ್ವಮಗ್ಂಸ್ಥಾಃ। ಸರಸ್ವತೇನ್ವಮಗ್ಂಸ್ಥಾಃ।
ದೇವಸವಿತಃ ಪ್ರಾಸಾವೀಃ ॥

ಮಂತ್ರ — ಯತ್ತೇ ಅಗ್ನೇ ತೇಜಸ್ತೇನಾಹಂ ತೇಜಸ್ವೀ ಭೂಯಾಸಂ
ಯತ್ತೇ ಅಗ್ನೇ ವರ್ಚಸ್ತೇನಾಹಂ ವರ್ಚಸ್ವೀ ಭೂಯಾಸಂ ಯತ್ತೇ ಅಗ್ನೇ
ಹರಸ್ತೇನಾಹಗ್ಂ ಹರಸ್ವೀ ಭೂಯಾಸಂ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಎಲೈ ದೇವಮಾತೃವಾದ ಅದಿತಿಯೇ, ಮತ್ತು ಅನುಮತಿಯೇ, ಸರಸ್ವತಿದೇವಿಯೇ, ಸರ್ವಪ್ರೇರಕನಾದ ಸವಿತೃ ದೇವತೆಯೇ, ನಾನು ಮಾಡಿರುವ ಕರ್ಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದೀರಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ನಾನು ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ವರ್ಚಸ್ಸಿನಿಂದ ವರ್ಚಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತೇನೆ, (ನಿನ್ನ) ಪಾಪವನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡುವ ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾನು ಪಾಪರಹಿತನಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಮಂತ್ರ — ಮಯಿ ಮೇಧಾಂ ಮಯಿ ಪ್ರಜಾಂ ಮಯ್ಯಗ್ನಿಸ್ತೇಜೋ
ದಧಾತು ಮಯಿ ಮೇಧಾಂ ಮಯಿ ಪ್ರಜಾಂ ಮಯೀಂದ್ರ ಇಂದ್ರಿಯಂ
ದಧಾತು ಮಯಿ ಮೇಧಾಂ ಮಯಿ ಪ್ರಜಾಂ ಮಯಿ ಸೂರ್ಯೋ ಭ್ರಾಜೋ
ದಧಾತು ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಅಗ್ನಿ ದೇವತೆಯು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಸಂತಾನ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಸಹ ಉಂಟುಮಾಡಲಿ. ಇಂದ್ರನು ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸಂತಾನವನ್ನೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪಟುತ್ವವನ್ನೂ ಸಹ ಉಂಟು ಮಾಡಲಿ. ಸೂರ್ಯನು ಮೇಧಾರೂಪವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪ್ರಜಾಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ಸಹ ಉಂಟುಮಾಡಲಿ

ಮಂತ್ರ—ಮಾನಸ್ತೋಕೇ ತನಯೇ ಮಾನ ಆಯುಷಿ ಮಾನೋ ಗೋಷುಮಾನೋ ಅಶ್ವೇಷುರೀರಿಷಃ। ವೀರಾನ್ಮಾನೋ ರುದ್ರಭಾಮಿತೋ ವಧೀರ್ ಹವಿಷ್ಮಂತೋ ನಮಸಾವಿಧೇಮತೇ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ರುದ್ರನೇ, ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರನ್ನೂ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪುತ್ರರನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಆಯುಸ್ಸನ್ನೂ ನಮ್ಮ ದನಕರುಗಳನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಹಿಂಸಿಸಬೇಡ ಮತ್ತು ಕೋಪಗೊಂಡು ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ನಮ್ಮ ಸೇವಕರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡ. ನಾವು ಹವಿಸ್ಸಿನ ಸಮೇತ ನಮಸ್ಕಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನ ಉತ್ತರದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಾಗಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅನಾಮಿಕೆಯ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಕಲಸಿ ಲಲಾಟಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕು.

ಭಸ್ಮಧಾರಣ ವಿಧಿಃ

ಮೇಧಾವೀ ಭೂಯಾಸಂ-ಲಲಾಟೇ। ತೇಜಸ್ವೀ ಭೂಯಾಸಂ-ದಕ್ಷಿಣಸ್ಕಂಧೆ। ವರ್ಚಸ್ವೀಭೂಯಾಸಂ-ವಾಮಸ್ಕಂಧೆ। ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸೀಭೂಯಾಸಂ ನಾಭೌ। ಆಯುಷ್ಮಾನ್ಭೂಯಾಸಂ-ಹೃದಯೇ। ಅನ್ನಾದೋಭೂಯಾಸಂ-ಕಕುದಿ। ಸರ್ವಸಮೃದ್ಧೋಭೂಯಾಸಂ-ಶಿರಸಿ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಮೇಧಾವಿಯಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ, ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಬಲಭುಜದಲ್ಲಿ. ವರ್ಚಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಎಡಭುಜದಲ್ಲಿ, ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತೀನೆಂದು ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ, ಆಯುಷ್ಮಂತನಾಗುತ್ತೀನೆಂದು ಹೃದಯುದಲ್ಲಿ, ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಅನ್ನಸಂಪತ್ತು ಉಳ್ಳವನಾಗುತ್ತೀನೆಂದು ದಲ್ಲಿ, ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ, ಆಯುಷ್ಮಂತನಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಹೃದಯುದಲ್ಲಿ, ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಅನ್ನಸಂಪತ್ತು ಉಳ್ಳವನಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಕತ್ತಿನ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಸರ್ವ ಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧನಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು.

ಮಂತ್ರ – ಪುನಸ್ತ್ವಾದಿತ್ಯಾ ರುದ್ರಾವಸವಸ್ಸಮಿಂಧತಾಂ ಪುನರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಣೋ ವಸುನೀಥ ಯಜ್ಞೈಃ। ಘೃತೇನತ್ವಂ ತನುವೋ ವರ್ಧಯಸ್ವ ಸತ್ಯಾಸ್ಸಂತು ಯಜಮಾನಸ್ಯ ಕಾಮಾಃ ಸ್ವಾಹಾ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ದ್ವಾದಶ ಆದಿತ್ಯರು, ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರು, ಅಷ್ಟವಸುಗಳೂ ಸಹ ಶಮನಗೊಂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲಿ. ಧನಗಳ ಸಮೀಪವನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಜ್ವಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲಿ. ಆಜ್ಯಾಹುತಿಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತನಾದ ನೀನು ನಮ್ಮ ಶರೀರಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಮಾಡು. ನೀನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನನ ಅಭೀಷ್ಟಗಳು ನಿಜವಾಗುತ್ತವೆ.

ಮಂತ್ರ—ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ಮೇಧಾಂ ಯಶಃ। ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ವಿದ್ಯಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಶ್ರಿಯಂ ಬಲಮಾಯುಷ್ಯಂ ತೇಜ ಆರೋಗ್ಯಂ ದೇಹಿಮೇ ಹವ್ಯವಾಹನ ಶ್ರಿಯಂ ದೇಹಿಮೇ ಹವ್ಯವಾಹನೋಂ ನಮ ಇತಿ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡುವ ಅಗ್ನಿಯೇ, ನನಗೆ ಮಂಗಳಯುಕ್ತವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ, ಕೀರ್ತಿ, ವಿಶೇಷವಾದ ಜ್ಞಾನ, ವಿದ್ಯೆ, ಬುದ್ಧಿ, ಸಂಪತ್ತು, ಶಕ್ತಿ, ಆಯುಸ್ಸು, ತೇಜಸ್ಸು, ಆರೋಗ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು ಮತ್ತು ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಶ್ಲೋಕ—ಚತುಸ್ಸಾಗರ ಪರ್ಯಂತಂ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ಶುಭಂ ಭವತು.... ಗೋತ್ರಃ। ಆಪಸ್ತಂಬ ಸೂತ್ರಃ ಯಜುಶ್ಶಾಖಾಧ್ಯಾಯೀ.... ಶರ್ಮಾ। ಅಹಂಭೋ ಅಭಿವಾದಯೇ॥ ತನ್ನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು.

ಹೋಮಾಂತೇ ಶ್ರೀಯಜ್ಞೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ॥ ಧ್ಯಾನಾದಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜಾ ಸ್ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಯಸ್ಯ....ಮೇ॥ ಅನೇನ ಪ್ರಾತರಗ್ನಿಕಾರ್ಯ ಹೋಮೇನ ಉಪನಯನ ಹೋಮೇ ನ ಚ ಭಗವಾನ್ ಸರ್ವಾ....ತು। ಪ್ರಷ್ಟಂ ಪರಸ್ಯ. ಪ್ರತಿವಚನಂ ಕುಮಾರಸ್ಯ॥

ಆಚಾರ್ಯ : ಮಂತ್ರ – ಬ್ರಹ್ಮಚಾರ್ಯಸಿ

ಕುಮಾರ : ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ಮಾಣವಕನೇ, ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೀಯೇ (ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯನು ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಟುವು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ) ಆಗಿದ್ದೇನೆ. (ಅಸ್ಮಿ) ಅಥವಾ (ಬಾಢಂ) ಎಂದು ಕುಮಾರನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಆಚಾರ್ಯ : ಮಂತ್ರ ಅಪೋಶಾನ

ಕುಮಾರ : ಅಶ್ನಾಮಿ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ನನ್ನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ನೀರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುಡಿ (ಸಾಯಂಪ್ರಾತಃ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡು). ಆಗಲಿ.

ಆಚಾರ್ಯ : ಮಂತ್ರ—ಕರ್ಮಕುರು

ಕುಮಾರ : ತಥಾ ಕರೋಮಿ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಸಮಿತ್ತು ತರುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡು. ಆಗಲಿ.

ಆಚಾರ್ಯ : ಮಂತ್ರ—ಮಾಸುಷುಪ್ಥಾಃ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸಬೇಡ.

ಕುಮಾರ : ದಿವಾ ನ ಸ್ವಪಾಮಿ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಚಾರ್ಯ : ಮಂತ್ರ—ಭಿಕ್ಷಾಚರ್ಯಂ ಚರ ।

ಕುಮಾರ : ಚರಾಮಿ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ--ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ನನಗೋಸ್ಕರವಾದರೂ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಆಗಲಿ.

ಆಚಾರ್ಯ : ಮಂತ್ರ—ಆಚಾರ್ಯಾಧೀನೋಭವ ।

ಕುಮಾರಃ : ಭವಾಮಿ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ--ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸುವದಾಗಲೀ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸುವುದಾಗಲೀ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಡ. ಆಗಲಿ.

ಭವದ್ಭಿಃ ಅನನುಜ್ಞಾತಸ್ಸರ್ವ ಯಾಜನಾದಿ ಕರ್ಮ ನ ಕರೋಮಿ । ತತೋ ಗುರುಂ ಮಾತರಂ ಅನ್ಯಾಗ್ಂಶ್ಚ ವೃದ್ಧಾರ್ನ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಭಿಕ್ಷಾಂ ಯಾಚಯೇತ್ ॥

ಅನಂತರ ಗುರುವನ್ನೂ, ತಾಯಿಯನ್ನೂ, ವೃದ್ಧರನ್ನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. "ಭವಾನ್ ಭಿಕ್ಷಾಂ ದದಾತು", ಪೂಜ್ಯನಾದ

ನಿನ್ನಿಂದ ಭಿಕ್ಷವು ಕೊಡಲ್ಪಡಲಿ.....ಎಂದು ಪುರುಷನನ್ನೂ ಭವತಿ ಭಿಕ್ಷಾಂ ದೇಹಿ.....ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯಳೇ, ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡು ಎಂದು ಹೆಂಗಸರನ್ನೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪದೇಶಾನಂತರ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಾನದವರೆಗೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಅನಂತರ ಸಾಯಂ ಸಂಧ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯ, ಎರಡು ಸಂಧ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ವೃದ್ಧರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಗುರುವಿನ ಆದೇಶಾನಂತರ ಭಿಕ್ಷಾಚರಣೆಗಾಗಿ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪದಾರ್ಥವುಳ್ಳವನಾಗಿ (ಬರಿಯ ಪಾತ್ರೆ ಇರಕೂಡದು) ತಾಯಿಯನ್ನೇ ಮೊದಲು ಭಿಕ್ಷೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಾಯನರು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಮಾತೃಭಿಕ್ಷೆಯೇ ಮೊದಲು ಆಚರಿಸಿ, ಅನಂತರ ಇತರರಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಸಾರ ತಾಯಿಯ ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಅರಿಶಿನ, ಕುಂಕುಮ, ಹೂವು, ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಅಭಿವಾದನೆ ಮಾಡಿ ಭಿಕ್ಷವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ನಾಲ್ಕನೇ ದಿವಸ ಬೇರೆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಟುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹಿಂದಿನ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು.

ವಾಸಶ್ಚತುರ್ಥೀಮುತ್ತರಯಾ ಆದತ್ತೇ ಅನ್ಯತ್ಪರಿಧಾಪ್ಯ ।

ಮಂತ್ರ--ಯಸ್ಯತೇ ಪ್ರಥಮವಾಸ್ಯಗ್ಂ ಹರಾಮಸ್ತಂತ್ವಾ ವಿಶ್ವೇ ಅವಂತು ದೇವಾಃ । ತಂತ್ವಾ ಭ್ರಾತರಃ ಸುವೃಧೋ ವರ್ಧಮಾನ ಮನುಜಾಯಂತಾಂ ಬಹವಸ್ಸುಜಾತಂ ॥ ಶ್ರೀ ಗುರೋ ವಸಸ್ತ್ರೇದದಾಮಿ ॥

ಇತ್ಯೇತದಂತಂ ಆಪಸ್ತಂಭಮುಪನಯನಂ ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಲೈ ವಟುವೇ, ನೀನು ಮೊದಲು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ವಿಶ್ವೇ

ದೇವತೆಗಳು ಕಾಪಾಡಲಿ. ಈ ರೀತಿ ಮಂಗಳಕರ ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನೀನು ವರ್ಧಿಷ್ಣುವಾಗು. ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ನಿನ್ನ ಅನೇಕ ಸಹೋದರರೂ ಕೂಡ ಶುಭ ಪ್ರದ ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಗುರುವಿಗೆ ವಟುವು ತಾನು ಉಪನಯನದ ದಿನದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಸಾರ ಫಲ ಪೂಜೆ, ಸಭಾ ಪೂಜೆ, ಗುರು ಪೂಜೆ ಇತರ ಮರ್ರ್ಯಾದಾ ತಾಂಬೂಲಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು, ವಟುವಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಚನವನ್ನು ಮಹಾಜನಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ, ಆರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಾರಿತೋಷಕಾದಿಗಳನ್ನು ವಟುವಿಗೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಮೂರು ದಿನಗಳು ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತಃ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಿಕ ಸಂಧ್ಯಾ ಮತ್ತು ದ್ವಿರಗ್ನಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿವಸ ಪಾಲಾಶ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. (ಈ ಪಾಲಾಶ ಹೋಮವನ್ನು ಕೆಲವರು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ).

ಪಾಲಾಶಕರ್ಮ

ಕೇಚಿತ್ಪಾಲಾಶಂಕರ್ಮ ಕುರ್ವಂತಿ । ತ್ರೀಣ್ಯಹಾನಿಪ್ರತ್ಯಹಮಾಮಾಭ್ಯೈಕ್ಷಮಾಚರೇತ್। ಚತುರ್ಥೇಹನ್ಯಸ್ನಸಗ್ಂಸ್ಕಾರೇಣ ಸಗ್ಂಸ್ಕೃತ್ಯಾಚಾರ್ಯೇಣಸಹ ಪ್ರಾಚೀಮುದೀಂಚೀವಾದಿಶಮುಪನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ॥ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ । ಏವಂ-ವಿಶೇ... ಶುಭತಿಥೌ। ಮಮಕುಮಾರಸ್ಯಾಯುಷ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಮೇಧಾಜನನ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಪಾಲಾಶ ಹೋಮಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯೇ। ಪರಿಸ್ತರಣಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ। ಪಾಲಾಶ ಮೂಲಮಲಂಕೃತ್ಯ । ತತ್ರತ್ರೀಣ್ಯ ದಗಪವರ್ಗಾಣಿ ಸ್ಥಂಡಿಲಾನಿ ಕಲ್ಪಯಿತ್ವಾ ತೇಷು ಯಥಾಕ್ರಮಮಾವಾಪ್ಯ । ಯಶ್ಛಂದಸಾ

ಮೃಷಭೋ ವಿಶ್ವರೂಪಃ। ಛಂದೋಭ್ಯೋಧ್ಯಮೃತಾತ್ಸಂಬಭೂವ।

ಸಮೇಂದ್ರೋ ಮೇಧಯಾ ಸ್ಪೃಣೋತು। ಅಮೃತಸ್ಯ ದೇವಧಾರಣೋ

ಭೂಯಾಸಂ । ಶರೀರಂಮೇವಿಚರ್ಷಣಂ । ಜಿಹ್ವಾಮೇ ಮಧುಮತ್ತಮಾ ।
ಕರ್ಣಾಭ್ಯಾಂಭೂರಿವಿಶ್ರುವಂ । ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕೋಶೋಽಸಿ ಮೇಧಯಾಪಿಹಿತಃ ।
ಶ್ರುತಂಮೇ ಗೋಪಾಯ । ಇತಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಂಡಿಲೇ ಪ್ರಣವಮಾವಾಹ್ಯ ।
ಶ್ರದ್ಧಯಾಗ್ನಿಸ್ಸಮಿಧ್ಯತೇ । ಶ್ರದ್ಧಯಾವಿಂದತೇ ಹವಿಃ । ಶ್ರದ್ಧಾಂಭಗಸ್ಯ
ಮೂರ್ಧನಿ । ವಚಸಾವೇದಯಾಮಸಿ । ಪ್ರಿಯಗ್ಂ ಶ್ರದ್ಧೇದದತಃ ।
ಪ್ರಿಯಗ್ಂ ಶ್ರದ್ಧೇದಿದಾಸತಃ । ಪ್ರಿಯಂ ಭೋಜೇಷು ಯಜ್ವಸು । ಇದಂಮ
ಉದಿತಂಕೃಧಿ । ಯಥಾದೇವಾ ಅಸುರೇಷು । ಶ್ರದ್ಧಾಮುಗ್ರೇಷುಚಕ್ರಿರೇ ।
ಏವಂ ಭೋಜೇಷುಯಜ್ವಸು । ಅಸ್ಮಾಕಮುದಿತಂಕೃಧಿ । ಶ್ರದ್ಧಾಂದೇವಾಯ
ಜಮಾನಾಃ । ವಾಯುಗೋಪಾ ಉಪಾಸತೇ । ಶ್ರದ್ಧಾಗ್ಂ ಹೃದಯ್ಯಯಾ
ಕೂತ್ಯಾ । ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಹೂಯತೇ ಹವಿಃ । ಶ್ರದ್ಧಾಂಪ್ರಾತರ್ಹವಾಮಹೇ ।
ಶ್ರದ್ಧಾಂಮಧ್ಯಂದಿನಂಪರಿ । ಶ್ರದ್ಧಾಗ್ಂಸೂರ್ಯಸ್ಯನಿಮ್ರುಚಿ । ಶ್ರದ್ಧೇಶ್ರದ್ಧಾ
ಪಯೇಹಮಾ । ಶ್ರದ್ಧಾದೇವಾನಧಿವಸ್ತೇ । ಶ್ರಧ್ಧಾವಿಶ್ವಮಿದಂಜಗತ್ ।

ಶ್ರದ್ಧಾಂಕಾಮಸ್ಯಮಾತರಂ। ಹವಿಷಾವರ್ಧಯಾಮಸಿ। ಇತಿಶ್ರದ್ಧಾಮಾವಾಹ್ಯ।

ಮೇಧಾದೇವೀಜುಷಮಾಣಾನ ಆಗಾದ್ವಿಶ್ವಾಚೀಭದ್ರಾ ಸುಮನಸ್ಯಮಾನಾ।

ತ್ವಯಾಜುಷ್ಟಾನುದಮಾನಾದುರುಕ್ತಾನ್ಬೃಹದ್ವದೇಮ ವಿದಥೇಸುವೀರಾಃ॥

ತ್ವಯಾಜುಷ್ಟ ಋಷಿರ್ಭವತಿ ದೇವಿತ್ವಯಾಬ್ರಹ್ಮಾಗತಶ್ರೀರುತತ್ವಯಾ। ತ್ವಯಾ

ಜುಷ್ಟಶ್ಚಿತ್ರಂವಿಂದತೇವಸುಸಾನೋಜುಷಸ್ವದ್ರವಿಣೋನಮೇಧೇ। ಮೇಧಾಂಮ

ಇಂದ್ರೋದದಾತುಮೇಧಾಂ ದೇವೀಸರಸ್ವತೀ। ಮೇಧಾಂಮೇ ಅಶ್ವಿನಾವುಭಾವಾ

ಧತ್ತಾಂಪುಷ್ಕರಸ್ರಜಾ। ಅಪ್ಸರಾಸುಚಯಾಮೇಧಾಗಂಧರ್ವೇಷುಚಯನ್ಮನಃ।

ದೈವೀಂ ಮೇಧಾಸರಸ್ವತೀ ಸಾಮಾಂಮೇಧಾ ಸುರಭಿರ್ಜುಷತಾಗ್ಂ ಸ್ವಾಹಾ।

ಆಮಾಂಮೇಧಾಸುರಭಿರ್ವಿಶ್ವರೂಪಾಹಿರಣ್ಯವರ್ಣಾ ಜಗತೀಜಗಮ್ಯಾ। ಊರ್ಜಸ್ವತೀ

ಪಯಸಾಪಿನ್ವಮಾನಾ ಸಾಮಾಂ ಮೇಧಾಸುಪ್ರತೀಕಾಜುಷಂತಾಂ। (ಪುಟ47)

ಮಯಿಮೇಧಾಂ... ಸೂರ್ಯೋಭ್ರಾಜೋದಧಾತು। ಇತಿಮೇಧಾಮಾವಾಹ್ಯ। ಪ್ರ

ಣವಶ್ರದ್ಧಾಮೇಧಾ ದೇವತಾಭ್ಯೋಽರ್ಘ್ಯಂ ಪಾದ್ಯಾಚಮನ ಸ್ನಾನ ವಸ್ತ್ರ ಗಂಧ

ಮಾಲ್ಯ ಧೂಪದೀಪ ಬಲೀನ್ ದತ್ವಾಥೋಽಪ್ರತಿಷ್ಠತೇ। ಪ್ರಣವ ಶ್ರದ್ಧಾ ಮೇಧಾ ದೇವತಾಭ್ಯೋನಮಃ। ಪಾದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಅರ್ಘ್ಯಂ ನೈವೇದ್ಯಂ ತಾಂಬೂಲಂ ನೀರಾಜನಂ। ಯಚ್ಛಂದಸಾಂ ಶ್ರದ್ಧಯಾಗ್ನಿಸ್ಸವಿಧ್ಯತೇ ಮೇಧಾ ದೇವೇತಿ ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಂ। ಮಮಕುಮಾರಸ್ಯ ಮೇಧಾಜನನ ಸಿದ್ಧಿರಸ್ತ್ವಿತಿ ಭವಂತೋಬ್ರುವಂತು। ಮೇಧಾಜನನ ಸಿದ್ಧಿರಸ್ತು॥ ಸಮಂತಾದಪೂಪೈರಗ್ನಿಂ ಪರಿಶ್ರಿತ್ಯ। ಅಗ್ನಿಂಧನಾದ್ಯಾಜ್ಯಭಾಗಾಂತೇ ಯಶ್ಛಂದಸಾಮಿತಿ ಛಂದಸೂಕ್ತಂ ವಾಚಯನ್ನಿಮಾಯಂತ್ವಿತ್ಯಾದಿ ಚತ್ವಾರಿತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರತಿಮಂತ್ರಮೇಕಾದಶಾ ಜ್ಯಾಹುತೀಃ ಕುಮಾರೇಣಹಾವಯಿತ್ವಾ। ಯಶ್ಛಂದಸಾಮೃಷಭೋವಿಶ್ವ ರೂಪಃ। ಛಂದೋಭ್ಯೋಽಧ್ಯಮೃತಾತ್ಸಂಬಭೂವ। ಸಮೇಂದ್ರೋಮೇಧಯಾ ಸ್ಪೃಣೋತು। ಅಮೃತಸ್ಯ ದೇವಧಾರಣೋ ಭೂಯಾಸಗ್ಂ ಸ್ವಾಹಾ। ಛಂದೋಭ್ಯ ಇದಂ। ಶರೀರಂಮೇವಿಚರ್ಷಣಂ। ಜಿಹ್ವಾಮೇಮಧುಮತ್ತಮಾ। ಕರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಭೂರಿವಿಶ್ರುವಂ। ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕೋಶೋಽಸಿಮೇಧಯಾಪಿಹಿತಃ। ಶ್ರುತಂಮೇ ಗೋಪಾಯಸ್ವಾಹಾ। ಛಂದೋಭ್ಯ ಇದಂ। ಆವಹಂತೀವಿತ ನ್ವಾನಾ। ಕುರ್ವಾಣಾಚೀರಮಾತ್ಮನಃ। ವಾಸಾಗ್ಂಸಿ ಮಮಗಾವಶ್ಚ। ಅನ್ನ ಪಾನೇಚಸರ್ವದಾ। ತತೋಮೇ ಶ್ರಿಯಮಾವಹ। ಲೋಮಶಾಂ ಪಶುಭಿಸ್ಸಹ ಸ್ವಾಹಾ। ಛಂದೋಭ್ಯ ಇದಂ। ಆಮಾಯಂತು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಸ್ಸ್ವಾಹಾ।

ಛಂದೋಭ್ಯ ಇದಂ। ಯತ್ತೋಜನೇಸಾನಿಸ್ವಾಹಾ। ಛಂದೋಭ್ಯ ಇದಂ। ಶ್ರೇಯಾನ್ ವಸ್ಯಸೋಸಾನಿಸ್ವಾಹಾ। ಛಂದೋಭ್ಯ ಇದಂ। ತಂತ್ವಾ ಭಗಪ್ರವಿಶಾನಿ ಸ್ವಾಹಾ। ಛಂದೋಭ್ಯ ಇದಂ। ಸಮಾಭಗಪ್ರವಿಶ ಸ್ವಾಹಾ। ಛಂದೋಭ್ಯ ಇದಂ। ತಸ್ಮಿನ್ಥ್ಸಹಸ್ರಶಾಖೇ। ನಿಭಗಾಹಂತ್ವಯಿಮೃಜೇ ಸ್ವಾಹಾ। ಛಂದೋಭ್ಯ ಇದಂ। ಯಥಾಪಃಪ್ರವತಾಯಂತಿ। ಯಥಾಮಾಸಾ ಅಹರ್ಜರಂ। ಏವಂಮಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ। ಧಾತರಾಯಂತು ಸರ್ವತಸ್ಸ್ವಾಹಾ। ಛಂದೋಭ್ಯ ಇದಂ। ಪ್ರತಿವೇಶೋಸಿ ಪ್ರಮಾಭಾಹಿ ಪ್ರಮಾಪದ್ಯಸ್ವಸ್ವಾಹಾ॥ ಛಂದೋಭ್ಯ ಇದಂ। ತತ ಆಚಾರ್ಯೋ ಜುಹುಯಂಜಾತ್ಸಮಿತ್ಸನ್ನಹನಂ ಜಯಾದಿಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ ಪರಿಷೇಚನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ। ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರದ್ಧಾಮಿತ್ಯಾದಿ ನಮಸ್ಕಾರಾಂತಂ ಕುರ್ಯಾತ್। ತತಃ ಪಲಾಶಮೂಲೇ ದಂಡಂ ವಿಸೃಜ್ಯ॥ ಶ್ಲೋ॥ ಮೇಖಲಾಮಜಿನಂದಂಡಂ ಪಾಲಾಶಾಗ್ರೇವಿನಿಕ್ಷಿಪೇತ್। ತದ್ವಾಸೋ ಗುರುವೇದದ್ಯಾದ್ವಟುರನ್ಯಾನಿ ಧಾರಯೇತ್। ಸುಶ್ರವ ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣಾನ್ಯದಂಡ ಮಾದಾಯ। ರೇವತೀಸ್ತ್ವೇತಿದ್ವಾಭ್ಯಾಂವಾಸೋಭಿ ಮಂತ್ರ್ಯ। ಯಾ ಅಕೃಂ ತನ್ನವಯನ್ನಿತಿ ತಿಸೃಭಿರ್ವಾಸಃ ಪರಿಧಾಪ್ಯಾಚಮ್ಯ। ಆಚಾರ್ಯಃ ಪರೀದಮಿತಿ ಪರಿಹಿತಂ ಕುಮಾರಮಭಿಮಂತ್ರಯತೇ। ಇಯಂ ದುರುಕ್ತೇತಿದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಮೆಖಲಾಂ ಧಾರಯಿತ್ವಾ। ತ್ರೀನ್ಮಧುರೇಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಭೋಜಯಿತ್ವಾ ಸಹಾಚಾರ್ಯೋಗೃಹಮಾಗಚ್ಛೇದಿತಿ॥ ಶ್ಲೋ॥ ಸಂತ್ಯಜ್ಯಮೇಖಲಾದೀನಿಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರಂ ವಿನಾವಟುಃ। ಸರ್ವಂಪಲಾಶೇನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ನವಾನ್ಯನ್ಯಾನಿ ಧಾರಯೇತ್। ಮೆಖಲಾಮಜಿನಂ ದಂಡಮುಪವೀತಂ ಕಮಂಡಲುಂ। ಅಪ್ಸುಪ್ರಾಶ್ಯವಿನಷ್ಟಾನಿ

ಗೃಹೀತ್ವಾನ್ಯಾನಿ ಪೂರ್ವವತ್। ಸವನಂ ಮೇಖಲಾ ದಂಡ ಮುಪವೀತಂ ಕಮಂಡಲುಂ। ಅಪ್ಸುಪ್ರಾಶ್ಯವಿನಷ್ಟಾನಿ ಗೃಹೀತ್ವಾನ್ಯಾನಿ ಪೂರ್ವವತ್। ಸವನಂ ಮೇಖಲಾ ದಂಡಂ ಭೈಕ್ಷಾಚರ್ಯ ವ್ರತಾನಿಚ। ನಿವರ್ತ್ರಂತೇ ದ್ವಿಜಾತೀನಾಂ ಪುನಸ್ಸಂಸ್ಕಾರ ಕರ್ಮಣಿ! ಪ್ರಕೃತಮನುಸರಾಮಃ। ಉಪನೀತಸ್ಯ ಧರ್ಮಾ ಉಪದಿಷ್ಟಾಃ। ಹರಿಃ ಓಂ ತತ್ಸತ್।

ವಟುವಿಗೆ ಬೇರೆ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿ ಮೌಂಜೀ, ಅಜಿನ, ದಂಡಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿರುವ ದೇವತೆಗಳಾದ ಇಷ್ಟದೇವತೆ, ಕುಲದೇವತೆ, ನಾಂದೀ ಮಂಟಪ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ (ಆವಾಹನೆ ದಿನದಿಂದ ವಿಸರ್ಜನೆ ದಿನದವರೆವಿಗೂ ನಿತ್ಯವೂ ಈ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು) ವಿಸರ್ಜಿಸಿದ ನಂತರ ಕಂಕಣ ವಿಸರ್ಜನೆ, ವಸಂತ ಮಾಧವ ಪೂಜೆ, ಮಾರ್ಜನೆ, ಫಲ ಪೂಜೆ, ಆರತಿ ಮಾಡಿ ಸಾಯಂಕಾಲ ಅಶ್ವತ್ಥ ಕಟ್ಟೆಗೆ ವಟುವನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತ್ಯಾತ್ಮಕ ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಧೂಪ ದೀಪ, ಗುಡೋದಕ, ಮುದ್ಗದಳ, ಚಣಕದಳ ಫಲಾದಿಗಳನ್ನು ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿ, ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿ ದೇವತಾ ದರ್ಶನಾ ನಂತರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಾಗಿಲ ಹೊರಗಡೆಯಲ್ಲಿ ವಟುವಿಗೆ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಆರತಿ ಮಾಡಿ, ಈಡುಗಾಯಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಒಳಗಡೆ ಹಸೇಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ ವಟುವಿನ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರಿಂದ ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ನೀರಿನಿಂದ ಕಾಲು ತೊಳೆಸಿ. ಅರಿಶಿನ-ಕುಂಕುಮ, ಹೂವು. ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಪಾದಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ಕಾಲು ತೊಳೆದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಹಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ ಕುಂಕುಮ, ತಾಂಬೂಲ, ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ನಂತರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ದೇವರಿಗೂ ದೊಡ್ಡವರಿಗೂ ವಟುವು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು.

॥ ಇತಿ ಉಪನಯನಂ ಸಮಾಪ್ತಂ ॥

ಅದ್ಯ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಏವಂಗುಣ .... ಶುಭ ತಿಥೌ ಮಮ ಉಪಾತ್ತ .... ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಮಮ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಉಪನಯನ ದೀಕ್ಷಾ ಪರಿಪೂರ್ಣತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಕಂಕಣ ವಿಸರ್ಜನಂ ಕರಿಷ್ಯೇಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ। ಕಂಕತೋಽಸಕಂ ಕತೋಽಘೋಽಸತೀನ ಕಂಕತಃ। ದ್ವಾವಿತಿ ಪ್ರುಷೀ ಇತಿನ್ಯಾ ಅದೃಷ್ಟಾಅಲಿಪ್ಸತ। ಕಂಕಣಂ ಮೋಚಯಾಮ್ಯದ್ಯರಕ್ಷಾಸ್ಮಿನ ಕದಾಚನ। ಮಯಿರಕ್ಷಾಂ ಸ್ಥಿರಾಂ ಬಧ್ವಾ ದೇವತ್ವಂ ಗಚ್ಛಕಂಕಣ॥ ಇತಿ ಕಂಕಣ ಗ್ರಂಥಿಂ ವಿಸ್ರಸ್ಯ। ಕ್ಷೀರಪಾತ್ರೇ ನಿದಧ್ಯಾತ್। ಕುಮಾರಸ್ಯ ಉಪನಯನ ದೀಕ್ಷಾ ಪರಿಪೂರ್ಣತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ವಸಂತ ಮಾಧವ ಪೂಜಾಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ॥ ಇದಂ ವಿಷ್ಣುರಿತಿ ವಸಂತ ಮಾಧವಂ ಕಲಶೇ ಆವಾಹ್ಯ ಸಂಪೂಜ್ಯ॥ ವಸಂತೇನರ್ತುನಾದೇವಾಃ ಇತ್ಯನುವಾಕೇನ ಆಚಾರ್ಯಃ ಮಾರ್ಜನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಮೂಲ – ವಸಂತೇನರ್ತುನಾದೇವಾಃ। ವಸವಃ ಸ್ತ್ರಿವೃತಾಸ್ತುತಮ್। ರಥಂ ತರೇಣತೇಜಸಾ। ಹವಿರಿಂದ್ರೇವಯೋಽದಧುಃ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ - (ವಪಾ, ಪುರೋಡಾಶ, ಯಾಜ್ಯಾ, ಪುರೋನುವಾಕ್ಯ ಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಮೊದಲು ವಪಾಹೋಮದ ಪುರೋನುವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವಸಂತಋತುವಿನ ಪ್ರಧಾನದೇವತೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವಸುದೇವತೆ ಗಳು ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ತ್ರಿವೃತ್ ಸ್ತೋಮದಲ್ಲಿ ರಥಂತರ ಸಾಮದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಈ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು.

ಮೂಲ – ಗ್ರೀಷ್ಮೇಣದೇವಾ ಋತುನಾ। ರುದ್ರಾಃ ಪಂಚದಶೇಸ್ತುತವಮ್। ಬೃಹತಾಯಶಸಾ ಬಲವಮ್। ಹವಿರಿಂದ್ರೇವಯೋದಧುಃ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ – ವಪಾ ಹೋಮದ ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರೀಷ್ಮಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ರುದ್ರದೇವತೆಗಳು ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪಂಚದಶಸ್ತೋಮದಲ್ಲಿ ಬಲಪ್ರದವಾದ ಬೃಹತ್ಸಾಮದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು.

ಮೂಲ—ವರ್ಷಾಭಿರ್ಋತುನಾದಿತ್ಯಾಃ। ಸ್ತೋಮೇ ಸಪ್ತದಶೇಸ್ತುತವಮ್। ವೈರೂಪೇಣ ವಿಶೌಜಸಾ। ಹವಿರಿಂದ್ರೇವಯೋದಧುಃ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ— ಅನಂತರ ಪುರೋಡಾಶದ ಪುರೋನುವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಷಋತುವಿನ ಪ್ರಧಾನದೇವತೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯ ದೇವತೆಗಳು ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹದಾಯಕವಾದ ಸಪ್ತದಶಸ್ತೋಮದಲ್ಲಿ ಬಲಯುಕ್ತವಾದ ವೈರೂಪ ಸಾಮದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಮೂಲ – ಶಾರದೇನರ್ತುನಾದೇವಾಃ। ಏಕವಿಗ್ಂಶ ಋಭವಸ್ತುತವಮ್। ವೈರಾಜೇನಶ್ರಿಯಾ ಶ್ರಿಯಮ್। ಹವಿರಿಂದ್ರೇವಯೋದಧು।

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಪುರೋಡಾಶದ ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶರದ್ ಋತುವಿನ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಋಭುನಾಮಕ ದೇವತೆಗಳು

ಏಕವಿಂಶಸ್ತೋಮದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪ್ರದವಾದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವನ್ನೂ ಸಹ ಸಂಪಾದಿಸಿದರು.

ಮೂಲ – ಹೇಮಂತೇನರ್ತುನಾದೇವಾಃ। ಮರುತ ಸ್ತ್ರಿಣವೇಸ್ತುತವಮ್। ಬಲೇನ ಶಕ್ವರೀಸ್ಸಹಃ। ಹವಿರಿಂದ್ರೇವಯೋದಧುಃ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ–ಹವಿಸ್ಸಿನ ಪುರೋನುವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಯು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮರುದ್ಗಣ ದೇವತೆಗಳು ತ್ರಿಣವ ಸ್ತೋಮದಲ್ಲಿ ಬಲಪ್ರದವಾದ ಶಕ್ವರೀಸಾಮದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ, ಸಹನ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಬಲಪ್ರದವೂ ಆದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಸಹನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬಲವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು.

ಮೂಲ – ಶೈಶಿರೇಣರ್ತುನಾದೇವಾಃ। ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಗ್ಂ ಶೇಽಮೃತಗ್ಂ ಸ್ತುತಮ್। ಸತ್ಯೇನ ರೇವತೀಃ ಕ್ಷತ್ರಮ್। ಹವಿರಿಂದ್ರೇವಯೋದಧುಃ।

ತಾತ್ಪರ್ಯ – ಹವಿಸ್ಸಿನ ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಿಶಿರಋತುವಿನ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಯು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಗ್ಂಶಾಖ್ಯ ಸ್ತೋಮದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ರೇವತೀ ಎಂಬ ಸಾಮದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಸತ್ಯಪ್ರದವಾದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ನಾಶರಹಿತವಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಬಲವನ್ನೂ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿದರು.

ತೀರ್ಥಂ ದತ್ವಾ ಫಲಪೂಜಾಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾ। ಮಮ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಉಪನಯನ ದೀಕ್ಷಾ ಪರಿಪೂರ್ಣತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ನಾಂದೀ ವಿಸರ್ಜನಂ ಇಷ್ಟ ದೇವತಾ ವಿಸರ್ಜನ. ಮಂಟಪ ದೇವತಾ ವಿಸರ್ಜನಂಚ ಕರಿಷ್ಯೇ ಇತಿ

ಪ್ರದವಾದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ನಾಶರಹಿತವಾದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ನಾಶರಹಿತವಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಬಲವನ್ನೂ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವನ್ನೂ ಸಹ ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ನಾಂದೀದೇವತಾಃ ಮಂಟಪದೇವತಾ ವಿಸರ್ಜನಂ ಕೃತ್ವಾ ಆರತೀಃ ಆಶೀರ್ವಾದಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಕರ್ಮೇಶ್ವರಾರ್ಪಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್||

ಇತಿ ಉಪನಯನಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

ಉಪನಯನ, ವಿವಾಹ ಅಗ್ನಿನಷ್ಟ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ

ದ್ವಿರಾಚಮ್ಯ || ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ | ಓಂ ಭೂಃ .... ರೋಂ | ಮಮ ಉಪಾತ್ತ ಸಮಸ್ತ ದುರಿತಕ್ಷಯದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಮಮಕುಮಾರಸ್ಯ ಉಪನಯನಾಗ್ನಿನಷ್ಟ ವಿವಾಹಾಗ್ನಿನಷ್ಟ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಕರಿಷ್ಯೇ | ತದಧಿಕಾರ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಕೃಛ್ರ ತ್ರಯ ಪ್ರತ್ಯಾಮ್ನಾಯ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಹಿರಣ್ಯದಾನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ || ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ .... ಪ್ರಯಚ್ಛಮೇ || ಇದಂ ಕೃಛ್ಛತ್ರಯ ಪ್ರತ್ಯಾಮ್ನಾಯ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಹಿರಣ್ಯದಾನಂ ಮಮ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಉಪನಯನ ಅಗ್ನಿನಷ್ಟ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾಧಿಕಾರ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧಿಂ ಕಾಮಯಮಾನಃ ತುಭ್ಯಮಹಂ ಸಂಪ್ರದದೇ ನಮಮ ಉಪನಯನಾಗ್ನಿ ನಷ್ಟೇ ಚತುರ್ಥ ದಿನ ದೀಕ್ಷಾ ಮಧ್ಯೆ ಅಗ್ನಿನಷ್ಟೇಸತಿ, ವಿವಾಹಾಗ್ನಿನಷ್ಟ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಧಿಃ | ಆಚಮ್ಯ— ಪ್ರಾಣಾನಾಯ್ಯ | ಓಂ ಭೂಃ........ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಮಮ ವಿವಾಹ ಅಗ್ನಿನಷ್ಟ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಕರಿಷ್ಯೇ | ತದಧಿಕಾರಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥ ಂಕ್ರಛ್ರಾಚರಣಂ ಕರಿಷ್ಯೇ || ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ....ಮಮ ವಿವಾಹಾಗ್ನಿನಷ್ಟ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾಧಿಕಾರ.... ನಮಮ || ಉಪನಯನಾಗ್ನಿನಷ್ಟ ವಿವಾಹಾಗ್ನಿನಷ್ಟ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾಧಿಕಾರ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧಿರಸ್ತು || ಆಯಂತೇ ಯೋನಿರ್ ಋತ್ವಿಯೋ ಯತೋ

ಜಾತೋ ಅರೋಚಥಾಃ । ತಂ ಜಾನಂನ್ನಗ್ನ ಆರೋಹಾಥಾನೋ ವರ್ಧಯಾ

ರಯಿಂ । ಇತಿ ಸಮಿಧಂ ನಷ್ಟಾಗ್ನಿ ಭಸ್ಮಾರೋಪ್ಯ । ಪ್ರಾಙ್ಮುಖಃ ಸ್ಥಂಡಿಲೇ

ತಿಸ್ರಸ್ತಿಸ್ರೋ ರೇಖಾಲಿಖಿತ್ವಾ । ಅವಾಚಿನೇನ ಪಾಣಿನಾ ಅದ್ಭಿರವೋಕ್ಷ್ಯ ।
ಶೇಷಮುತ್ಸೃಜ್ಯ, ಶಕಲಮಾಗ್ನೆಯಾಂ ನಿರಸ್ಯ, ಅಪಉಪಸ್ಪೃಸ್ಯ, ಭೂರ್ಭುವ
ಸ್ಸುವರೋಂ, ಇತಿ ಲೌಕಿಕಾಗ್ನಿಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ, ಅವೋಕ್ಷಣ ಶೇಷತೋಯಂ
ಪ್ರಾಗುದಗ್ವೋತ್ಸಿಚ್ಯ । ಅನ್ಯದುದಕಮಾನೀಯ, ಯಥಾಪರಿಸ್ತರಣಾದ್ಬಹಿಃ
ಪ್ರಾಕ್ ಉದಗ್ವಾನಿದಧ್ಯಾತ್ । ಅಗ್ನ್ಯಾಯನಪಾತ್ರಯೋಃ ಅಕ್ಷತೋದಕಂ

ನಿನೀಯ ॥ ಅಗ್ನಿಮಿಧ್ವಾ ॥ ಆಜುಹ್ವಾನಸ್ಸುಪ್ರತೀಕಃ ಪುರಸ್ತಾದಗ್ನೇಸ್ವಾಂ

ಯೋನಿಮಾಸೀದಸಾಧ್ಯಾ। ಅಸ್ಮಿನ್ಸಧಸ್ಥೇ ಅಧ್ಯುತ್ತರಸ್ಮಿನ್ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಯಜ

ಮಾನಶ್ಚ ಸೀದತ । ಉದ್ಬುಧ್ಯಸ್ವಾಗ್ನೇ ಪ್ರತಿಜಾಗೃಹ್ಯೇನಮಿಷ್ಟಾಪೂರ್ತೇಸಗ್ಂ

ಸೃಜೇಥಾಮಯಂಚ । ಪುನಃ ಕೃಣ್ವಗ್ಗ್ಂ ಸ್ತ್ವಾಪಿತರಂ ಯುವಾನಮನ್ವಾ

ತಾಗ್ಂ ಸೀತ್ವಯಿತಂತುಮೇತಂ ॥ ಭಸ್ಮಾರೋಪಿತ ಸಮಿಧಂ ಅಸ್ಮಿನ್ ಅಗ್ನೌ

ಪ್ರಹೃತ್ಯ ॥ ಚತ್ವಾರಿಶೃಂಗಾ .... ಆವಿವೇಶ । ಅಗ್ನಿಮೂರ್ತಿಂ ಧ್ಯಾಯಾಮಿ ।
ಏಷಹಿದೇವಃ ಪ್ರದಿಶಃ .... ಮುಖಃ । ಹೇ ಅಗ್ನೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೋದೇವ....
ಸಂಮುಖೋಭವ । ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವಃ....ಯಾತ್ । ಪ್ರಾಗಾದಿಪರಿಮೃಜ್ಯ
ಅಲಂಕೃತ್ಯ । ಪರಿಸ್ತೀರ್ಯ । ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರೈಃ....ಪರಿಸ್ತೃಣಾತಿ । ಉತ್ತರೇ
ಣಾಗ್ನಿಂ ಪ್ರಾಗಗ್ರಾನ್ ದರ್ಭಾನ್ಸಗ್ಂಸ್ತೀರ್ಯ। ತೇಷುದ್ವಂದ್ವಂನ್ಯಂಚಿಪಾತ್ರಾಣಿ
ಪ್ರಯುನಕ್ತಿ । ದರ್ವ್ಯಾಜ್ಯಸ್ಥಾಲ್ಯೌ, ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಸ್ರುವಾವಿತಿ । ಸಮಾವಸಾ
ಗ್ರೌದರ್ಭೌ ಪವಿತ್ರೇಕೃತ್ವಾ ಅದ್ಭಿರನುಮೃಜ್ಯ। ಉತ್ತಾನೇ ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಪಾತ್ರೇ

ನಿಧಾಯ। ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ಅಪರೇಣಾಗ್ನಿಂ ಪವಿತ್ರಾಂತರ್ಹಿತೇಪಾತ್ರೇ ಅಪ ಆನೀಯ। ಉತ್ತಾನಯೋಃ ಹಸ್ತಯೋಃ ಅಂಗುಷ್ಠೋಪ ಕನಿಷ್ಠಿಕಾಭ್ಯಾಂ ಉದಗಗ್ರೇ ಗೃಹೀತ್ವಾ। ಪ್ರಾಚೀಸ್ತ್ರಿರುತ್ಪೂಯ। ಪಾತ್ರಾಣ್ಯುತ್ತಾನಾನಿಕೃತ್ವಾ ಸಪವಿತ್ರೇಣ ತ್ರಿಃ ಪ್ರೋಕ್ಷತಿ। ತತ್ಪಾತ್ರಂ ಅಗ್ನೇಯಃ ದಕ್ಷಿಣತೋ ನಿಧಾಯ ತೇ ಪವಿತ್ರೇ ಆಜ್ಯಪಾತ್ರೇ ನಿಧಾಯ, ಆಜ್ಯಂ ವಿಲಾಪ್ಯ, ವಿಲೀನಮಪಿ ಅಗ್ನಾವಧಿಶ್ರಿತ್ಯ। ಅಪರೇಣಾಗ್ನಿಂ ಪವಿತ್ರಾಂತರ್ಹಿತಾಯಾಂ ಆಜ್ಯಸ್ಥಾಲ್ಯಾಂ ಆಜ್ಯಂ ನಿರುಪ್ಯ। ಉದೀಚಃ ಅಂಗಾರಾನ್ ನಿರೂಹ್ಯ। ತೇಷ್ವಧಿಶ್ರಿತ್ಯ। ಜ್ವಲತಾ ದರ್ಭೇಣಾವದ್ಯೋತ್ಯ। ದ್ವಿದರ್ಭಾಗ್ರೇ ಪ್ರಚ್ಛಿದ್ಯ ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ ಆಜ್ಯೇ ಪ್ರತ್ಯಸ್ಯ। ತ್ರಿಃಪರ್ಯಗ್ನಿಕೃತ್ವಾ। ಉದಗುದ್ವಾಸ್ಯ ಅಂಗಾರಾನ್ಪ್ರತ್ಯೂಹ್ಯ। ಆಜ್ಯಸ್ಥಾಲೀಮಗ್ನೇಃ ಪಶ್ಚಾನ್ನಿಧಾಯ। ಉದಗಗ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಪವಿತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಪುನರಾಹಾರಮಾಜ್ಯಂ ತ್ರಿರುತ್ಪೂಯ। ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥಿಂ ವಿಸ್ರಸ್ಯ। ಅಪ ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ। ಪ್ರಾಗಗ್ರಮಗ್ನೌ ಪ್ರಹರತಿ। ದರ್ಭೈಸ್ಸಹ ಸ್ರುವಂ ದಕ್ಷಿಣ ಹಸ್ತೇನಾದಾಯ। ವಾಮೇನಜುಹೂಂ ಯುಗಪತ್ಪ್ರತಿತಪ್ಯ। ವಾಮಕನಿಷ್ಠಿಕ ಅನಾಮಿಕಾಸಂಧೌ ಜುಹೂಂಗೃಹೀತ್ವಾ। ತಸ್ಯೋಪರಿಸ್ರುವಂ ಅಗ್ರೈಃ ಅಂತರತಃ ಅಭ್ಯಾಕಾರಂ ಸರ್ವತಃ ಬಿಲಂ, ಅಭಿಸಮಾಹಾರಂ, ಮೂಲೈ ದಂಡಂ, ಇತಿ ವ್ಯುತ್ಕ್ರಮೇಣಧಾರಯಿತ್ವಾ। ಜುಹೂಮಗ್ರೈಃ ಅಂತರತಃ, ಅಭ್ಯಕಾರಂ ಪ್ರಾಚೀಂ ಮಧ್ಯೈಃ, ಬಾಹ್ಯತಃ ಪ್ರತೀಚೀಂ ಮೂಲೈಃ, ದಂಡಂ, ಇತಿ ಕ್ರಮೇಣ ಸ್ರುವಸ್ಥದರ್ಭೈರೇವ ಸಂಮೃಜ್ಯ। ನ ಸಂಮೃಷ್ಟಂ, ಅಸಂಮೃಷ್ಟೇನ ಸಗ್ಂ ಸ್ಪರ್ಶಯತಿ। ಪುನಃ ಪ್ರತಿತಪ್ಯ, ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ, ಆಜ್ಯಪಾತ್ರಸ್ಯ ಉತ್ತರತೋನಿಧಾಯ, ದರ್ಭಾನ್ ಅದ್ಭಿಃ ಸಗ್ಂ ಸ್ಪೃಶ್ಯ, ಅಗ್ನೌ ಪ್ರಹರತಿ॥

ಅದಿತೇನುಮನ್ಯಸ್ವ। ಅನುಮತೇನು ಮನ್ಯಸ್ವ। ಸರಸ್ವತೇನು ಮನ್ಯಸ್ವ।

ದೇವಸವಿತಃ ಪ್ರಸುವ। ಸ್ರುವೇಣ ಚತುರ್ಗೃಹೀತಮಾಜ್ಯಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ॥

ಏಕಂ, ದ್ವೇ, ತ್ರೀಣಿ, ಚತ್ವಾರಿ।

ಮಂತ್ರ—ಸ್ರುವೇಣ ಚತುರ್ಗೃಹೀತಮಾಜ್ಯಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ॥ ಅಯಾ

ಶ್ಚಾಗ್ನೇಸ್ಯನಭಿಶಸ್ತೀಶ್ಚ ಸತ್ಯಮಿತ್ವಮಯಾ ಅಸಿ। ಅಯಸಾ ಮನಸಾಧೃತೋ

ಯಸಾ ಹವ್ಯಮೂಹಿಷೇಯಾ ನೋಧೇಹಿ ಭೇಷಜಗ್ಂ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಅಗ್ನಯೇ

ಅಯಸ ಇದಂ ನಮಮ। ಅಗ್ನಿರ್ ಹೋತಾ। ಅಶ್ವಿನಾಧ್ವರ್ಯೂ। ತ್ವಷ್ಟಾ

ಗ್ನೀತ್। ಮಿತ್ರ ಉಪವಕ್ತಾ। ಸೋಮಸ್ಸೋಮಸ್ಯ ಪುರೋಗಾಃ। ಶುಕ್ರಃ

ಶುಕ್ರಸ್ಯ ಪುರೋಗಾಃ। ಶ್ರಾತಾಸ್ತ ಇಂದ್ರ ಸೋಮಾಃ। ವಾತಾಪೇರ್ ಹನವ

ಶ್ರುತ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಏಕಹೋತ್ರ ಇದಂ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಏಕಹೋತಾ। ಸಯಜ್ಞಃ।

ಸಮೇದದ್‌ತು ಪ್ರಜಾಂ ಪಶೂನ್ ಪುಷ್ಟಿಂ ಯಶಃ। ಯಜ್ಞಶ್ಚಮೇ ಭೂಯಾ

ತ್ಸ್ವಾಹಾ॥ ಏಕಹೋತ್ರ ಇದಂ। ಅಗ್ನಿರ್ದ್ವಿಹೋತಾ। ಸಭರ್ತಾ। ಸಮೇ

ದದಾತು .... ಶಃ। ಭರ್ತಾಚಮೇ ಭೂಯಾತ್ಸ್ವಾಹಾ॥ ದ್ವಿಹೋತ್ರ

ಇದಂ। ಪೃಥಿವೀತ್ರಿಹೋತಾ। ಸಪ್ರತಿಷ್ಠಾ। ಸಮೇ........ಶಃ। ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಚಮೇ ಭೂಯಾಥ್ಸ್ವಾಹಾ॥ ತ್ರಿಹೋತ್ರ ಇದಂ। ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ಚತುರ್ ಹೋತಾ। ಸವಿಷ್ಠಾಃ। ಸಮೇ........ಯಶಃ। ವಿಷ್ಠಾಶ್ಚಮೇ ಭೂಯಾ ಥ್ಸ್ವಾಹಾ॥ ಚತುರ್ಹೋತ್ರ ಇದಂ। ವಾಯುಃ ಪಂಚಹೋತಾ। ಸಪ್ರಾಣಃ। ಸಮೇ ಯಶಃ। ಪ್ರಾಣಶ್ಚಮೇ ಭೂಯಾಥ್ಸ್ವಾಹಾ॥ ಪಂಚಹೋತ್ರ ಇದಂ। ಚಂದ್ರಮಾಷ್ಷಡ್ಢೋತಾ। ಸ ಋತೂನ್ಕಲ್ಪಯಾತಿ। ಸಮೇದದಾತು........ಶಃ। ಋತವಶ್ಚ ಮೇ ಕಲ್ಪನ್ತಾಗ್‌ಂ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಷಡ್ಢೋತ್ರ ಇದಂ। ಅನ್ನಗ್‌ಂ ಸಪ್ತಹೋತಾ। ಸಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಃ। ಸಮೇ ......ಶಃ। ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಚ ಮೇ ಪ್ರಾಣೋ ಭೂಯಾಥ್ಸ್ವಾಹಾ॥ ಸಪ್ತ ಹೋತ್ರ ಇದಂ। ದ್ಯೌರಷ್ಟಹೋತಾ। ಸೋನಾಧೃಷ್ಯಃ। ಸಮೇ.... ..ಶಃ।

ಅನಾಧೃಷ್ಯಶ್ಚ ಭೂಯಾಸಗ್ಂ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಅಷ್ಟಹೋತ್ರ ಇದಂ।

ಆದಿತ್ಯೋನವ ಹೋತಾ। ಸ ತೇಜಸ್ವೀ। ಸವೋ .. ಶಃ। ತೇಜಸ್ವೀ ಚ

ಭೂಯಾಸಗ್ಂ ಸ್ವಾಹಾ॥ ನವಹೋತ್ರ ಇದಂ। ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ದಶ

ಹೋತಾ। ಸ ಇದಗ್ಂ ಸರ್ವಂ। ಸವೋ ......ಶಃ। ಸರ್ವಂಚವೋ ಭೂಯಾ

ಸ್ತ್ಸ್ವಾಹಾ॥ ದಶಹೋತ್ರ ಇದಂ॥ ಮನೋಜ್ಯೋತಿರ್ಜುಷತಾ ಮಾಜ್ಯಂ

ವಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಯಜ್ಞಗ್ಂ ಸಮಿಮಂ ದಧಾತು। ಯಾ ಇಷ್ಟಾ ಉಷಸೋನಿ

ಮ್ರುಚಶ್ಚತಾಸ್ಸಂ ದಧಾಮಿ ಹವಿಷಾ ಘೃತೇನ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಮನಸೇ ಜ್ಯೋತಿಷ

ಇದಂ। ಯಸ್ಮ ಆತ್ಮಸೋ ಮಿಂದಾ ಭೂದಗ್ನಿ ಸ್ತತ್ಪುನರಾಹಾರ್ಜಾತವೇದಾ

ವಿಚರ್ಷಣಿ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಮಿಂದಾದಿಭ್ಯೋ ದೇವತಾಭ್ಯ ಇದಂ। ಪುನರಗ್ನಿ

ಶ್ಚಕ್ಷುರದಾತ್ಪುನರಿಂದ್ರೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ। ಪುನರ್ಮೇ ಅಶ್ವಿನಾ ಯುವಂ

ಚಕ್ಷುರಾಧತ್ತಮಕ್ಷ್ಯೋ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಅಗ್ನೀಂದ್ರ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಶ್ವಿಭ್ಯ ಇದಂ।

ಭೂರಗ್ನಯೇಚ ಪೃಥಿವ್ಯೈಚ ಮಹತೇಚ ಸ್ವಾಹಾ। ಅಗ್ನಯೇ ಪೃಥಿವ್ಯೈ

ಮಹತ ಇದಂ। ಭುವೋ ವಾಯವೇಚಾಂತರಿಕ್ಷಾಯಚ ಮಹತೇಚ ಸ್ವಾಹಾ॥

ವಾಯುವೇಂತರಿಕ್ಷಾಯ ಮಹತ ಇದಂ। ಸುವರಾದಿತ್ಯಾಯ ಚ ದಿವೇ

ಚ ಮಹತೇ ಚ ಸ್ವಾಹಾ। ಆದಿತ್ಯಾಯ ದಿವೇ ಮಹತ ಇದಂ। ಭೂರ್ಭು

ವಸ್ಸುವಶ್ಚಂ ದ್ರಮಸೇಚ ನಕ್ಷತ್ರೇಭ್ಯಶ್ಚ ದಿಗ್ಭ್ಯಶ್ಚ ಮಹತೇಚ ಸ್ವಾಹಾ॥

ಚಂದ್ರಮಸೇ ನಕ್ಷತ್ರೇಭ್ಯೋ ದಿಗ್ಭ್ಯೋ ಮಹತ ಇದಂ। ಅನಾಜ್ಞಾತಂ

ಯದಾಜ್ಞಾತಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಕ್ರಿಯತೇ ಮಿಥು। ಅಗ್ನೇ ತದಸ್ಯ ಕಲ್ಪಯ

ತ್ವಗ್ಂ ಹಿವೇತ್ಥ ಯಥಾ ತಥಗ್ಂ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಅಗ್ನಯ ಇದಂ।

ಪುರುಷಸಂಮಿತೋ ಯಜ್ಞೋ ಯಜ್ಞಃ ಪುರುಷ ಸಂಮಿತಃ। ಅಗ್ನೇ ತದಸ್ಯ

ಕಲ್ಪಯತ್ವಗ್ಂಹಿ ವೇತ್ಥ ಯಥಾತಥಗ್ಗ್ಂ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಅಗ್ನಯ ಇದಂ।

ಯತ್ಪಾಕತ್ರಾ ಮನಸಾದೀನ ದಕ್ಷಾನ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಮನ್ವತೇ ಮರ್ತಾಸಃ।

ಅಗ್ನಿಷ್ಟದ್ಧೋತಾ ಕ್ರತುವಿದ್ವಿಜಾನ್ ಯಜಿಷ್ಠೋ ದೇವಾಗ್ಂ ಋತು ಶೋ

ಯಜಾತಿ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಅಗ್ನಯ ಇದಂ। ಭೂ ಸ್ವಾಹಾ। ಅಗ್ನಯ ಇದಂ

ಭುವಸ್ವಾಹಾ। ವಾಯುವ ಇದಂ। ಸುವಸ್ವಾಹಾ ಸೂರ್ಯಾಯೇದಂ

ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವಃ ಸ್ವಾಹಾ। ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ। ಇಮಂ ಮೇ

ವರುಣಶ್ರು ಧೀಹವಮದ್ಯಾ ಚ ಮೃಡಯ। ತ್ವಾಮ ವಸ್ಯು ರಾಚಕೇ

ಸ್ವಾಹಾ। ವರುಣಾಯೇದಂ। ತತ್ವಾಯಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಂದಮಾನಸ್ತದಾ

ಶಾಸ್ತೇಯ ಜಮಾನೋ ಹವಿರ್ಭಿಃ। ಅಹೇಡ ಮಾನೋ ವರುಣೇ

ಹಬೋಧ್ಯುರುಶಗ್ಂ ಸ ಮಾನ ಆಯುಃ ಪ್ರಮೋಷೀ ಸ್ವಾಹಾ। ವರುಣಾ

ಯೇದಂ । ತ್ವಂನೋ ಅಗ್ನೇ ವರುಣಸ್ಯ ವಿದ್ವಾನ್ ದೇವಸ್ಯ ಹೇಡೋಽವಯಾಸಿ

ಸೀಷ್ಠಾಃ । ಯಜಿಷ್ಠೋ ವಹ್ನಿತಮಃ ಶೋಶುಚಾನೋ ವಿಶ್ವಾ ದ್ವೇಷಾಗ್ಂಸಿ

ಪ್ರಮುಮುಗ್ಧ್ಯಸ್ಮಥ್ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನೀ ವರುಣಾಭ್ಯಾಮಿದಂ । ಸತ್ವಂ ನೋ

ಅಗ್ನೇಽವಮೋ ಭವೋತೀ ನೇದಿಷ್ಠೋ ಅಸ್ಯಾ ಉಷಸೋವ್ಯುಷ್ಟೌ ।

ಅವಯಕ್ಷ್ವನೋವ ರುಣಗ್ಂ ರರಾಣೋ ವೀಹಿಮೃಡೀಗ್ಂ ಸುಹವೋನ

ಏಧಿ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನೀ ವರುಣಾಭ್ಯಾಮಿದಂ । ತಂತುಂತನ್ವನ್ರಜಸೋ ಭಾನು

ಮನ್ವಿಹಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮತಃ ಪಥೋರಕ್ಷಧಿಯಾಕೃತಾನ್ । ಅನುಲ್ಬಣಂ ವಯತ

ಜೋಗುವಾಮಪೋ ಮನುರ್ಭವ ಜನಯಾ ದೈವ್ಯಂ ಜನಗ್ಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯೇ ತಂತು ಮತ ಇದಂ । ತ್ರಯ ಸ್ತ್ರಿಗ್ಂ ಶತ್ತಂತವೋ ಯೇವಿ ತತ್ನಿರೇ

ಯ ಇಮಂ ಯಜ್ಞಗ್ಂ ಸ್ವಧಯಾ ದದಂತೇ ತೇಷಾಂ ಛಿನ್ನಂ ಪ್ರತ್ಯೇತದ್ದ

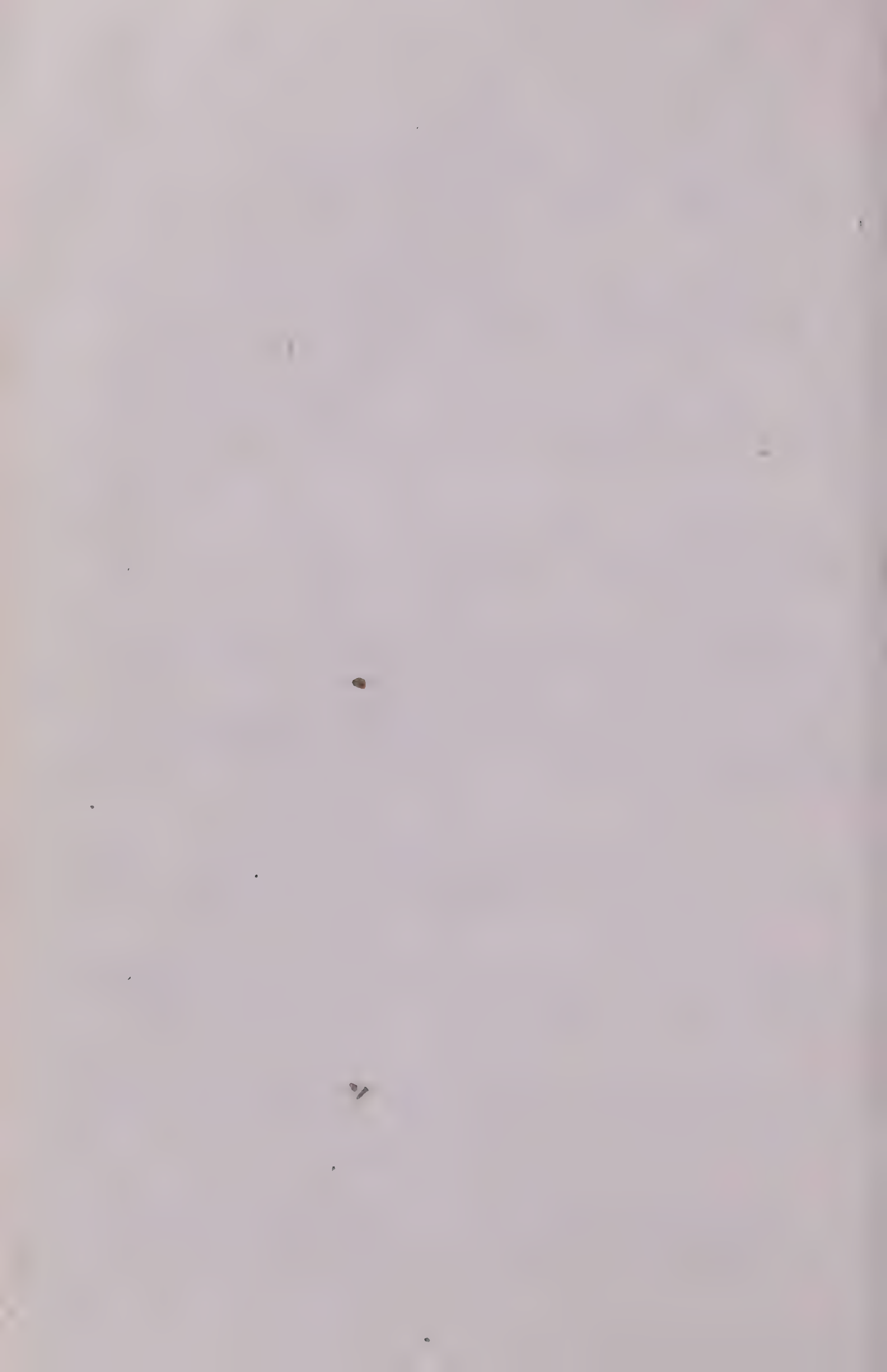
ಧಾಮಿ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಅಗ್ನಯೇ ತಂತುಮತ ಇದಂ ನಮಮ॥ ಸರ್ವ

ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವಃ ಸ್ವಾಹಾ। ಪ್ರಜಾಪತಯ

ಇದಂ॥ ಅದಿತೇ ನ್ವಮುಗ್ಂ ಸ್ಥಾಃ। ಅನುಮತೇ ನ್ವಮುಗ್ಂ ಸ್ಥಾಃ।

ಸರಸ್ವತೇ ನ್ವಮುಗ್ಂ ಸ್ಥಾಃ। ದೇವಸವಿತಃ ಪ್ರಾಸಾವೀಃ॥ ಹೋಮಾಂತೇ
ಶ್ರೀ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ಧ್ಯಾನಾದಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜಾಂ
ಕೃತ್ವಾ। ಅನೇನ ಉಪನಯನಾಗ್ನಿನಷ್ಟ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಹೋಮೇನ। ಅನೇನ
ವಿವಾಹಾಗ್ನಿನಷ್ಟ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಹೋಮೇನ ಭಗವಾರ್ ಸರ್ವಾತ್ಮಕಃ ಸರ್ವಂ
ಶ್ರೀಯಜ್ಞೇಶ್ವರಃ ಪ್ರೀಣಾತು॥

=*=

ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆ

ಪುಟ	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
5	12	ಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತ್ವ	ಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತ್ವ
5	17	ಅಮೃತೋಪಸ್ತರ	ಅಮೃತೋಪಸ್ತರ
8	13	ನಗಲ್ಲಿ	ನದಲ್ಲಿ
13	2	ಅವೃಂಜನಸ್ಥ	ಅವ್ಯಂಜನಸ್ಥ
35	5	ಮಾಕ್ಸುರು	ಮಾಕುರು
36	6	ಸಿಂದಾಂಚ	ಸಿಂದಾಚ
40	16	ಪಪ್ರ	ಪ
40	21	ಗೃಹ್ಣ	ಗೃಹ್ಣೀ
49	2+3	ಪಂಕ್ತಿಗಳು ಬೇಡ	
,,	11	ಸತ್ಯಾ	ಸತ್ಯಾ
52	16	ವಂತ್ರ	ಮಂತ್ರ
52	18	ವಸಸ್ತೇ	ವಾಸಸ್ತೇ
55	12	ಅಘ್ಯ	ಅರ್ಘ್ಯ
56	1	ತೋಪ್ರತಿಷ್ಠತೇ	ಥೋಪತಿಷ್ಠತೇ
57	7	ಪ್ರಮಾಭಾಹಿ	ಪ್ರಮಾಭಾಹಿ
56	13	ಮದಾಯ	ಮಾದಾಯ
58	3	ಪ್ರತಾನಿ	ವ್ರತಾನಿ
59	5+6	ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ ಬೇಡ	

ಪುಟ	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
60	14	ದಧು	ದಧುಃ
61	3	ನಾನರ್ತು	ನರ್ತುನಾ
62	1	ಪ್ರದ	ಬಲಪ್ರದ
„	13	ಕೃಚ್ಛ	ಕೃಛ್ರ
64	4	ಅಗ್ನೇಯಃ	ಅಗ್ನೇ
„		ಉತ್ಸೆರ	ಉತ್ತರ
„	23+24	ಸ್ರುವೇನಾ 1 ಸಲ.	65ರಲ್ಲೂ ಇದೆ 1 ಸಲ ಸಾಕು.
65	3	ಮೂಹಿಷೇ	ಮೂಹಿಷೇ
„	4	ನಮುಮ	ನಮುಮ
„	8	ಪುಷ್ಟಿಂ	ಪುಷ್ಟಿಂ
66	5	ಸಮೋ ಯಶಃ	ಸಮೋ........ಯಶಃ
67	4	ಸ ಇದಗಂ ಸರ್ವಂ	ಸ ಇದಗ್ಂ ಸರ್ವಂ
70	4	ಅಗ್ನೇಽವಮೋ	ಅಗ್ನೇ ವಮೋ
„	5	ಅವಯಕ್ಷ್ಮಸೋಽವ	ಅವಯಕ್ಷ್ಮಸೋ ವರುಣಗ್ಂ
„	„	ಮೃಡೀಗಂ	ಮೃಡೀಕಗ್ಂ

= * =

ಬನವತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಇತರ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

೧.	ಯಜುಸ್ಸಂಧ್ಯಾರ್ಥದೀಪಿಕಾ (ಪ್ರತಿಗಳು ಮುಗಿದಿವೆ)	
೨.	ವಿವಾಹಾರ್ಥ ಪ್ರದೀಪಿಕಾ	20-00
೩.	ಉಪನಯನಮಂತ್ರಾರ್ಥ ದೀಪಿಕಾ	10-00
೪.	ಸಸ್ವರ ರುದ್ರ ಮತ್ತು ಚಮಕ (ಅರ್ಥಸಹಿತ)	8-00
೫.	ರುದ್ರಚಮೋ ಮೂಲಮಂತ್ರ	1-00
೬.	ಗೌತಮ ಧರ್ಮಸೂತ್ರದ ಕ್ರಿಯಾಕಾಂಡ (ಅರ್ಥಸಹಿತ)	1-00
೭.	ಸಸ್ವರ ಋಗ್ವೇದ ಮತ್ತು/ಯಜುರ್ವೇದ ಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರಯೋಗ	15-00
೮.	ಸಸ್ವರ ಹನುಮದ್ವ್ರತ	5-00
೯.	ಯಾಜುಷ ಪೈತೃಮೇಧಿಕ ಪ್ರಯೋಗ	20-00
೧೦.	,, ಪೂರ್ವಪ್ರಯೋಗ ಭಾಗ ೧	15-00
೧೧.	,, ,, ಭಾಗ ೨	20-00
೧೨.	ಋಗ್ವೇದ ಪೈತೃಮೇಧಿಕ ಪ್ರಬಂಧ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗ ಭಾಗ ೧ ಮತ್ತು ೨	20-00
೧೩.	ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ವಿಧಿ	12-00
೧೪.	ಸರ್ವಶಾಂತಿವಿಧಿ	15-00
೧೫.	ಆಶೀರ್ವಚನ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಡಾಮರ ತಂತ್ರೋಕ್ತ ಚಂಡಿಕಾ ಹೋಮ ಪ್ರಯೋಗ	12-00
೧೬.	ಋಷಿಪಂಚಮೀ ವ್ರತಾದಿಗಳು ಉದ್ಯಾಪನಾ ವಿಧಿ	12-00
೧೭.	ನೂತನ ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ವಿಧಿ	6-00
೧೮.	ಸ್ತ್ರೀ ದೇವ್ಯರ್ಚನಾ ವಿಧಿ	2-50

ಪ್ರತಿಗಳು ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ :

೧. **ಬನವತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ**–ಹಳೇ ನಂ. 27, ಹೊಸ ನಂ. 53) ಈಜುವ ಕೊಳದ ಬಡಾವಣೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-3.

೨. **ವೇದಾಂತ ಬುಕ್ ಹೌಸ್**–ಉಮಾ ಟಾಕೀಸ್ ಬಳಿ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-18.

೩. **ಟಿ. ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ & ಸನ್ಸ್**–ಚಿಕ್ಕಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-2

೪. **ಗೀತಾ ಏಜನ್ಸೀಸ್**–ಬಳೇಪೇಟೆ ಚೌಕ, ಬೆಂಗಳೂರು-53

೫. **ಗೀತಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್**–ಕೆ. ಆರ್. ಸರ್ಕಲ್, ಮೈಸೂರು-1